

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.
Naravnost: do 30 petič vrst 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati
petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D;
Popusti po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravišništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, pritlično. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopolnje sprejema le podpisane in zadostno frankovane.
Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke: 10
v Jugoslaviji od 4-6 str. 2 D, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4-6 str. 2 D, 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
12 mesecev	6 mesecev	Din 240—	Din 120—	Din 360—	Din 180—
3	1	60—	30—	90—	45—
1	1	20—	10—	30—	15—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

V znamenju razkošja in sijaja

»Cerkve naj zida ljubezen do
Brezmadežne.«
»Slovenec« št. 102 z dne 4. maja 1924.

Križ je bil nekoč simbol krščanstva. In hoc signo vinces — so zapisali prvi kristjani na svoj prapor, s katerim so šli v boj proti rimskim in grškim bogovom, proti duševnemu in fizičnemu robstvu, proti nadvladi in nasilju človeka nad človekom. Takrat je šlo za zmago duha nad materijo, za ureditev socialnega življenja po načelih krščanske ljubezni do bližnjega, za idejni preporod človeštva, ki je bilo pogreznjeno v valove medsebojnega sovraštva, nizkotnih živalskih instinktov, strasti in gonje za posvetnimi dobrinami. Krščanstvo je dvignilo križ — simbol ljubezni, usmiljenja, potrpežljivosti in samozatajevanja. S tem znamenjem je šlo v boj, in ker je bila ideja, za katero se je borilo, čista in vzvišena, ljudstvo pa nepokvarjeno, po naravi dobro in plemenito, je šla krščanska misel od zmage do zmage. Poganski materializem se je moral umakniti krščanskemu duhu, človek je triumfirал nad živaljo, zemlja so objeli žarki novega solnca, ki je pilo potne srage in sušilo potoke prelite človeške krvi. Človeštvu se je obetala nova zlata doba, pred njim se je dvigalo iz razvalin robstva, socialne krivice, duševne zaostalosti in krvavih vojn divno carstvo miru, sprave, krščanske ljubezni do bližnjega in splošnega napredka, ki bi bil temeljito izpremenil družabno življenje na zemlji, da ni usoda hotela drugače.

Borba med dobrim in zlom je zadelala takoj splošno na nepremagljive ovire. Človek je teoretično priznal plemenitost nagnob prvenstvo pred živalskim instinkti in materialističnim načinom življenja, toda v duši ni mogel zatreti hrepnenja po tem, kar zahteva njegovo telo. Zmaga križa je izgubila svoj pomen, ker so se polastili velike ideje majhni ljudje z vsemi lastnostmi človeka — živali. V njihovih rokah je postalo krščanstvo orožje za restavracijo istega materializma, ki ga je hotelo prvotno uničiti. Mesijo so sneli s križa in položili v grob — križ kot simbol idejne vrednote krščanstva je ostal samo še kos lesa, iz katerega je cerkev zgradila gladko pot do posvetne moči in materialnega blaginjava svojih prvakov.

Zanimiva in poučna je analiza sojobnega krščanstva, ki se je zlasti v katolicizmu popolnoma odtujil in izneveril velikemu simbolu na Golgati. Na političnem polju je vzel katolicizem v zakup reformo socialnega življenja. Tu

operira z gesli, ki teoretično popolnoma odgovarjajo prvotnim krščanskim načelom. Klerikalizem kot prosvetna ustanova katolicizma, ki je poklican, da združuje ljudske mase na poti k spoznanju resnice, se posebno po vojni z vso silo zaganja v takozvani kapitalizem ter hoče dokazati ljudstvu, da lahko pride samo pod njegovim okriljem na svoj račun. V tem poslu ga podpira absolutna resnica, da je na svetu večna samo človeška neumnost. Iz pravilne premise, da je ljudstvo v masi preveč omejeno, nerazsodno in podvrženo različnim zunanjim silam, ki usmerjajo njegov razvoj proti njegovim interesom, sklepa klerikalizem, da lahko nemoteno uganja svojo demagoško komedijo. Da izbije iz rok svojih nasprotnikov čim več političnega kapitala in da pridobi mase, ki so v demokratičnih državah teoretično odločilni faktor, se je spravil na najrodovitnejše polje, kjer žanje baš po zaslugi človeške neumnosti precejšnje uspehe.

Klerikalizem hoče dandanes veljati za afont proti kapitalizmu iz enostavnega razloga, ker to geslo v politiki največ nese. Nihče bi mu tudi ne zameril, kajti svetovno naziranje je stvar notranjega glasu in privatnega političnega prepričanja, ako bi ne bil sam do mozga in kosti kapitalističen. Skrajno nepošteno in neznačajno je izposojevati si tuje metode in politične programe ter operirati z njimi kot s svojo lastnino. Klerikalizem je vzel od socializma vse, kar vleče ljudske mase, in prikočil tako, da odgovarja njegovim interesom. Socialistične ideje je zabelil s krščanskimi, da bi se ljudstvo ne izneverilo duševnim pastirjem, ki igrajo najvažnejšo vlogo — priganjalec in političnih agitatorjev. Tako je nastal krščanski socializem, ki je hrbenica klerikalizma. Če se že pojavljajo nove ideje, naperejene proti obstoječemu družabnemu redu in proti sedanjim socialnim razmeram, jih je treba usmeriti tako, da ne zadenejo cerkvenega kapitalizma, ki tudi ne more računati z usmiljenjem, če zmaga socializem ali celo komunizem. To važno funkcijo opravlja klerikalizem s pomočjo krščanskega socializma, čigar glavni namen je ščititi cerkveno biserj. Fraze o socialni pravičnosti, skrb za ljudski blagor, o reformah na socialnem polju in druga taka gesla, ki so jih polna klerikalna usta, so v praksi le vaba, s katero lovi klerikalizem sred-

nje in nižje sloje v svoje politične mreže.

Po njihovih delih jih boste spoznali. Te besede so nam v spominu, ko čitamo v »Slovenca« poročilo o posvetitvi nove velikanske cerkve v Lincu. Ta katedrala je dolga 130 m in široka 60 m, do vrha strehe 44 in zvonik 1348 m. Če primerjamo to ogromno cerkev, ki je zahtevala neizmerno količino človeškega truda in težke milijone, s klerikalno lajno o skrbi za ljudsko blagostanje, če pomislimo, koliko delavskih ali uradniških stanovanj bi bilo lahko na razpolago v palači, ki bi jo zgradilo ubogo ljudstvo s svojimi žulji namesto nove katedrale, če poslušamo klerikalni krik in vik o težkih gmočnih razmerah, v katerih živi ljudstvo, in če primerjamo vso to demagoško kampanjo s prakso, vidimo jasno, da gre klerikalizmu le za razkošje in

sijaj, ki ga potrebuje, da drži mase v nevednosti. Cerkev naj zida ljubezen do Brezmadežne, je dejal linški škof. Zidalo jo je seveda ubogo ljudstvo s svojimi žulji, in krščanski socializem se ni zgražal na tem, da to ljudstvo nima pogosto niti vsakdanjega kruha, pa vendar zida nove katedrale, ki mu ne bodo prav nič koristile. Koliko je teh katedral na svetu, koliko zvonov poje noč in dan slavo cerkvenim veljakom in vendar je življenje ljudskih mas od dne do dne težje. Krščanstvo je bilo v katekombah in v srcih, utripajočih v ljubezni do bližnjega pod raševino, v katedralah, kjer se blesti zlato in svila, je ostal samo pobeljeni grob krščanskih idej. V znamenju razkošja in sijaja hoče klerikalizem definitivno zaslužiti človeškega duha. V tem znamenju zmaga, toda vprašanje je, če zmaga.

de. Opozicijski blok se trudi na vse načine, da bi eliminiral iz zadnje kombinacije Nikolo Pašića in Pribečevića. To se mu ni do danes posrečilo. Vse bolj jasno je, da bodo radikalni s samostojnimi demokrati sestavili volilno vlado.

MANIFEST RADICEVE STRANKE.

— Beograd, 6. maja (Izv.) V celoti objavljata danes »Politika« in »Vreme« manifest Radiceve stranke, ki je bil včeraj v Zagrebu objavljen v »Slobodnem domu«, toda zaplenjen od zagrebskega državnega pravdnštva. Vsebinska se v bistvu strinja z ekscerptom, ki je bil v soboto senkaj javljen. Objavljen manifest bo imel to posledico, da se bo razmerje opozicije do Radiceve stranke še bolj ohladilo in da pride do definitivnega razkola v opozicijskem bloku.

NEZADOVOLJSTVO SLOVENSKIH KLERIKALCEV

— Beograd, 6. maja (Izv.) Slovenski klerikalci so s postopanjem poslancev Radiceve stranke najbolj nezadovoljni in ogorčeni. Klerikalci se danes nahajajo v zelo neugodnem položaju, uvidevajoč, da se ne uresničijo prvotni načrti bloka, da bi mogli dobiti v roke državno krmilo. Boje se tudi nadaljnje radicevske agitacije v Sloveniji, kjer pride nekaj njihovih mandatov pri bodočih volitvah v nevarnost.

Nastop vlade proti Nemcem in Madžarom.

— Beograd, 6. maja (Izv.) Kakor zatrjujejo, namerava vlada na podlagi sklepa ministrskega sveta izvajati za Vojvodino še veljavni madžarski zakon iz leta 1879, glede političnega udeleževanja narodnih manjšin. Notranji minister dr. Milan Srbskič je vašemu dopisniku včeraj kratko pojasnil stališče vlade v vprašanju razpusta madžarskih in nemških političnih organizacij v Vojvodini. Vlada se je k temu koraku odločila s stališča obrambe in varstva splošnih državnih interesov. Po gorenjem zakonu narodne manjšine, to so v Vojvodini Nemci in Madžari, se ne morejo politično organizirati kot stranke, zajemljene so jim le gotove kulturne pravice. Madžari so se zadnji čas živahno politično organizirali ter so sklicali tudi v Subotico kongres madžarske stranke. Madžari so šli v svoji politični organizaciji tako daleč, da so začeli v njej gojiti iredento. Zelo pomemben o delovanju Madžarov je bil članek v subotičkem madžarskem listu »Bacs Megye Naplo«, ki izhaja v pri-

Parlamentarna situacija neizpremenjena.

Razvoj dogodkov se bliža v zaključni štadij. — Opozicijski blok v razpadu.

— Beograd, 6. maja. (Izv.) Danes je povsem jasno, da se bliža parlamentarna in vladina kriza svojemu koncu. Politični krogi, ki so o razvoju dogodkov dobro poučeni, računajo, da bo v četrtek dne 8. t m. imenovana nova vlada. Kombinacija o sestavi poslovne vlade opozicijskega bloka je padla popolnoma v vodo. Gre sedaj za to, da dobi sedanja koalicijskonacionalna vlada širšo podlago ali pa se sestavi volilna vlada s Pašićem in Pribečevićem. V opozicijskem bloku je nastopilo zelo pesimistično razpoloženje. Nekateri opozicijski danes izjavljajo, da opozicijski blok, kakor ga je skušal ustvariti Ljuba Davidović, več ne obstoji. Povsod v bloku prevladuje pesimizem. Opažati je pred vsem zelo rezervirano postopanje zemljoradnikov. Radičevci sami pa niso Davidoviću zavražali one pozicije, ki si jo je želel za sestavo poslovne vlade. Radičevci odklanjajo Davidovićevo prošnjo, da bi šli na dvor ter tam prosili za avdienco. Po mišljenju bloka so Davidoviću podrlj zadnje temelje z objavo svojega republikanskega manifesta v posebni izdaji »Slobodnega doma«, ki je včeraj izšla v Zagrebu, a je bila na predlog državnega pravdnštva takoj zaplenjena. Vsebinska manifesta je bila javljena v Beograd in se v vseh bistvenih točkah strinja s poročilom, ki je bilo o manifestu objavljeno v sobotnem »Slov. Narodu«, oziroma v dunajskem listu »Die Stunde«. Radičevci niso nikdar resno mislili, da bi dejansko podpirali

Davidovićevo poslovno vlado in so vedno silili v nove volitve, pri katerih računajo, da postanejo še močnejši in številnejši.

Ljuba Davidović je bil včeraj dvakrat na dvoru. Kralj je vzel na znanje Davidovićeve informacije o položaju. Po avdienci se je Davidović razgovarjal z nekaterimi načelniki bloka, tako z dr. Korošcem in dr. Spahom. V avdienci pri kralju je bil tudi predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović.

V političnih krogih prodira vedno bolj prepričanje, da je vsaka poslovna vlada nemogoča in da so volitve edino pravi izhod iz zamotane situacije. Zatrjujejo nekateri, da se imajo volitve vršiti dne 10. ali 17. avgusta in to po tem, kadaj bo narodna skupščina razpuščena.

— Beograd, 6. maja (Izv.) Danes pričakujejo, da bo krona storila odločen sklep glede rešitve vladine krize, ki traja že skoraj mesec dni. Gotovo je, da so posvetovanja zaključena in da bo danes ali jutri kralj poveril vodilni osebi mandat za sestavo nove vlade. Želja krone je, da ima mandat najpreje poskusiti s sestavo širše koalicijske oz. koncentracijske vlade. Mandat za sestavo take vlade ima dobiti Nikola Pašić kot šef najmočnejše parlamentarne stranke. Če njemu ne uspe sestava vlade, tedaj bi iz formalnih ozirov dobil mandat zastopnik druge močne skupine v parlamentu in kot skrajno sredstvo ima biti mandat za sestavo volilne vla-

Aleksej Tolstoj.

Polet na Mars.

Roman.

Človek je vladar sveta. Njemu so pokorni elementi in gibanje. On upravlja z njimi potom Sile, ki izvira iz njegovega telesa tako, kakor prihaja svetlobni žarek skozi odprtino glinaste posode.

Tako so govorili Ierofanti, »sinovi Aama«. Preprosto ljudstvo ni razumelo njihovega učenja. Nekateri so častili živali, drugi — sence umrlih, tretji malike, četrti nočni šum, grom in strelo ali jama v zemlji. Nemogoča in nevarna je bila borba z množico teh vraž.

Tedaj so Ierofanti spoznali, da je treba uvesti jasno in razumljivo, za vse enotno bogočastje. Začeli so graditi ogromne, z zlatom okrašene hrame, ki so jih posvetili solncu, — očetu in vladarju življenja, srditemu in životvornemu, umirajočemu in znova vstajajočemu.

Kult solnca je kmalu objel vso zemljo. Verniki so prelili mnogo človeške krvi. Na skrajnem zapadu, med rdečimi, je dobilo solnce obliko kače, pokrite s perjem. Na skrajnem vzhodu, kjer je bila primešana črna kri, je dobilo solnce — vladar senc umrlih — obliko človeka s ptičjo glavo.

V središču sveta, — v mestu Sto Zlatih Vrat — je bila zgrajena izbočena piramida, tako visoka,

da so se dotikali oblaki njenega vrha — tja so prenesli Glavo Spēčega. V podnožju piramide so postavili na trgu zlatega krilatega bika s človeškim obrazom in levimi tacami. Pod njim je goriel vseh ognjen. V času enakonočij je vrhovni svečenik, »sin solnca« in veliki vladar ubijal v navzočnosti ljudstva, pod udarci po jajčastih bobnih in med plesom narih žensk, najlepšega mladeniča v mestu ter ga sežigal v bikovem drobovju. Tako so Ierofanti ustrezali prvobitni želji ljudstva po krvavih verskih prizorih.

Sin Solnca je bil neomejeni vladar mesta in dežela. On je gradil struge in namakal zemljo, delil iz skladišč obilico in hrano ter določal, koliko pripade vsakemu zemlje in živine. Številni uradniki so izpolnjevali njegove ukaze. Nihče ni mogel reči — to je moje, kajti vse je pripadalo Solncu. Delo je bilo sveto. Lenoba se je kaznovala s smrtjo. Spomladi je hodil Sin Solnca prvi na polje, kjer je s štirinajstimi razoral brazdo in posejal koruzno seme.

Hrami so bili polni zrna, tkani in pociva. Ladje atlantov so orale s škrlatnimi jadrji, okrašenimi s podobno zmaja, držčega v gobcu Solnce, vsa morja in reke. Zavladal je dolgi mir. Ljudje so pozabljali, kako se drži v roki meč.

In glej, nad Atlantido je obvisel oblak z vzhoda. Na vzhodnih planotah Azije je živel žoltokožec, kosooko in silno plemo Učkurov. Bili so pripadniki naroda — Šumire — četrtega izmed sedmerih ve-

likih narodov. Učkuri so bili majhni, srditi in brezumni. Pokorili so se ženski, ki je bila sposobna, da pobesni. Imenovala se je — Su Hutam Lu, kar je pomenilo — »govoreča z lunco«. Ona je rekla Učkuro:

»Odvedem vas v deželo, kjer se spušča v sotesko med gorami solnce. Tam se pase toliko koštrunov, kolikor je zvezd na nebu, tam se pretakajo reke kobiljega mleka, tam so tako visoke kolibe, da je mogoče pogrnati v vsako čredo velbdov. V tej deželi je nebo zlato in zemlja vijoličasta. Tam se niso stopali vaši konji in vi še niste črpali s šlemom vode iz rek.

Učkuri so se spustili s planote ter navalili na mnogobrojna nomadska plemena žoltokožih Šumirov, — podjarmili so jih in postali njihovi vojskovodje. Rekli so premaganim: »Pojdite za nami v deželo Solnca, ki jo je pokazala Su Hutam Lu.«

Častilci zvezd, žoltokožih Šumiri, so bili sanjavi. Podirli so svoje kolibe in pognali črede proti zapadu. Šli so počasi leto za letom. Sprejeli je korakala konjenica Učkurov, ki je napadala in v borbi rušila mesta. Za konjenico so se pomikale črede in vozovi z ženskami in deco. Nomadi so šli mimo Indije ter se razkropili po vzhodni evropski ravnini.

Tam so mnogi ostali na bregovih jezer. Močnejši so nadaljevali pohod proti zapadu. Na obali Sredozemskega morja so razrušili prvo naselbino Atlantov in zvedeli od premaganih, kje leži dežela

solnca. Tu je umrla Su Hutam Lu. Z njene glave so sneli lase s kožo ter jih pribili k visokemu drog. S tem praporom so se napotili dalje ob morskimi obali. Tako so prispeli do konca Evrope in glej, z višine gora so zagledali obrise objubljenega dežela. Od tistega dne, ko so se brezumni Učkuri spustili s planote, je minilo sto let.

Nomadi so začeli sekati gozdove in graditi splave. Na splavih so preplavali slano, toplo reko, ki je umivala z dalekega severa bregove Evrope. Ko so stopili na obljubljeno zemljo Atlantide, so nomadi navajali na sveto mesto Tue. Ko so zlezli na visoke stene — v mestu so začeli zvoniti zvonovi — je bil glas zvonov tako prijeten, da žoltokoži niso porušili mesta, niti iztrebili prebivalcev, niti oropali hramov. Vzeli so zaloge živil in obloke ter odšli dalje proti jugozapadu. Prah vozov in čred je zastiral solnce.

Končno je vojska rdečekožih presekala nomadom pot. Atlanti so bili vsi v zlatu, v pestrem perju ter prekrasne zunanosti. Konjenica Učkurov jih je iztrebila. Tedaj so žoltokoži začutili vonj krvi Atlantov in niso bili več usmiljeni.

Iz mesta Sto zlatih Vrat so poslali glasnike na zapad k rdečim, na jug k črnem, na vzhod k plemenom Aama in na sever k ciklopom. Darovali so človeške žrtve. Neprestano so plapolali kresovi na vrhovih hramov. Prebivalci mesta so se zbirali okrog žrtvenikov, prirejali so razuzdane plesne zabave, popivali vino in razmetavali zaklade.

Čino 20000 izvodov ter je mednarodni borbeni list. V tem listu je pred nekaj dnevi izšel članek, ki je bil pisan v popolnoma protislovanskem duhu in naslovljen: »Protislovanski duh naše države. No-

tranje ministrstvo je bilo pripravljen odrediti konfiskacijo te števila ter je obenem prepovedalo nadaljnje izdajanje lista. Ustaviti se ima tudi »Deutschens Volksblatt« v Novem Sadu.

Volitve v Nemčiji.

Volitev v Nemčiji na obzorju. Pangermanska zunanja politika.

Ojačanje pangermanizma.

— Berlin, 5. maja. (Izv.) Danes zvečer so v splošnem že znani rezultati nedeljskih državnozbornih volitev. Dobili so: nemški nacionalisti 96 mandatorov, nemška ljudska stranka 47, katoliški centrum 64, nemški demokrati 28, socialni demokrati 103, komunisti 60, bavarska ljudska stranka 16, ostali mandati odpadajo na druge manjše stranke.

— Berlin, 5. maja. (Izv.) Nemški nacionalisti so z izidom volitev povsem zadovoljni. Volitve so nacionalistom ojačile položaj v državnem zboru in bodo skušali v njem ustvariti koalicijo, ki bi v zunanji politiki krenila bolj v radikalnonacionalno smer. Neki vodilni nemških nacionalistov je k rezultatu kratko izjavil, da bodo nemški nacionalisti svoj ojačen položaj predvsem uporabili za to, da zrušijo v notranji politiki moč in vpliv socialnih demokratov, zunanje politično bodo skušali preučiti zakone, ki se nanašajo na pomoč strokovnjakov o reparacijskem problemu. Za te zakone je v državnem zboru potrebna dvotretjinska večina. To večino ne more dobiti sedanja koalicijska vlada. Nekateri politični krogi računajo tudi z delavsko pomočjo sedanjega parlamenta.

— Berlin, 5. maja. (Izv.) Danes dopoldne je že mogoče sestaviti pregled o izgubah oz. prirastkih, ki so jih imele posamezne večje politične skupine pri volitvah. Pregled kaže, da so največ pridobili na eni strani nemški nacionalisti in na drugi strani komunisti. Ti so povsod napredovali. Posamezne stranke so sedaj v državnem zboru zastopane takole:

Demokratje 24 glasov (preje 39), nemški nacionalisti sedaj 99 (preje 65), katoliški centrum 62 (preje 68), bavarski katoliški centrum 62 (preje 69), socialni demokrati 99 (preje 171), komunisti 61 (preje 16), bavarska ljudska stranka 22 (preje 15), bavarska ljudska stranka 4 (preje 4), nemški Hanoveranci 5 (preje 2) nemški socialisti 4 mandate, preje nobenega, kmetička zveza in nacionalni liberalci 9 mandatorov, popreje nobenega, gospodarska stranka 6 glasov, preje 0. Neobičajno veliko glasov so pridobili komunisti v zasadenem ozemlju. V političnih krogih govore sedaj, da bo mogoča sestava koalicijske vlade z malo večino proti komunistom. Socialni demokrati so kljub izgubam drugače še precej dobro ohranili svojo pozicijo.

Nemški tisk, ki zastopa desničarske stranke, zagovarja koalicijo, v katero naj bi vstopili nemški nacionalisti, ljudska stranka in demokrati s sorodnimi skupinami brez socialnih demokratov. Tako koalicija bi razpolagala v novem parlamentu 270 do 280 glasov.

Nemški nacionalisti so pri volitvah dobili 2.600.000 glasov več kakor pri zadnjih. Nemška ljudska stranka je izgubila 1.100.000 glasov, demokrati 600.000, katoliški centrum in socialni demokrati pa vsak po 900.000 glasov. Komunisti so pridobili 1800 glasov.

— Berlin, 6. maja. (Izv.) Snažili ulic so včeraj snažili ulice in so morali iz mesta speljati za 5.000 kg raznih volilnih letakov in manifestov.

in po intencijah iz Moskve. Za ta slučaj je vprašanje miru ogroženo.

— London, 6. maja. (Izv.) Večerniki so včeraj priobčili prve rezultate o nemških volitvah, naglašajoč, da izgube nemških socialnih demokratov niso omajale položaja te stranke v državnem zboru. Razpravljajo tudi o pridobitvah nemških nacionalistov in o bodoči zunanji politiki Nemčije.

ANGLEŠKO JAVNO MNENJE PROTI RUSIJI.

— London, 5. maja. V neobičajno ostrem tonu se obrača »Daily Mail« proti Rusiji v uvodniku, naslovljenem »Poslujemo Ruse domov!« Članek je v glavnem naperjen proti šefu ruske delegacije Rakovskemu. List opozarja najprej proti žaljivi pisavi ruskega tiska in ostrim izjavam ruskih državljanov, naperjenim proti Angliji, posebno proti ministrskemu predsedniku Macdonaldu, očita joč mu, da igra v pogajanjih z Rusijo samo komedijo. List pravi, da je nemogoče z bankrotirano in porušeno sovjetsko Rusijo sklepati plodonosen in koristen mir za Anglijo.

RYKOV V ITALIJI?

— Rim, 6. maja. (Izv.) Agencija Aturo zatrjuje, da se je mudil sovjetski predsednik Rykov pred nekaj dnevi v Italiji. Baje je bil tudi v Rimu. Sodi se, da potuje Rykov po Evropi, hoteč se v posamnih državah osebno prepričati o njihovi politiki in gospodarstvu ter o resničnem razpoloženju zapada napram sovjetski Rusiji.

D' ANNUNZIO PRODAJA SVOJE ROKOPISE.

— London, 6. maja. (Izv.) »Daily Graphic« objavlja izjavo markiza Bottinija, prijatelja d' Annunzia, ki je prišel v London, da ponudi londonskim založnikom v nakup vsa dosedanja dela d' Annunzijskega. Ta je raje pripravljen prodati svoja dela Angliji, kakor pa Ameriki.

MUSSOLINI NA SICILIJ.

— Rim, 6. maja. (Izv.) Mussolini je bil v Palermu sprejet na slovesen način. Velika množica prebivalstva mu je po ulicah prirejala navdušene ovacije. Tudi v gledališču Massimo je bil Mussolini predmet živahnim ovacijam.

REPARACIJSKI PROBLEM.

— Pariz, 6. maja. (Izv.) Iz Londona vrniva se ministra Theunis in Hymans sta danes poročala kralju o svojih vtihih glede razgovorov z angleškim ministrskim predsednikom Macdonaldom. Belgijski vladni krogi so zelo rezervirani in naglašajo, da bo Amerika pripravljena odobriti splošen načrt za reparacije. Amerika je pripravljena odobriti gospodarski načrt, ki bi vseboval mobilizacijo gospodarskih sil, da prisilijo Nemčijo v izpolnitev vseh reparacijskih obvez. V belgijskih krogih se mnogo govori o možnosti, da se Nemčijo z blokadno prisili v izpolnjevanje obveznosti.

VELIK UPOR V BUHARI PROTI SOVIJETOM.

— Dama, 6. maja. (Izv.) Iz Moskve javljajo brezlično, da se je v Buhari uprlo tamosnje prebivalstvo proti sovjetskemu oblastem. Upor se širi na vse strani. Kakor javljajo moskovski listi, je upor finančno in tehnično organiziral francoski diplomat, ki sodeluje v Kabinu Foe Fouche. Zbivanja agitacija proti sovjedom je prihajala tudi iz Afganistana.

Politične vesti.

— Kancelar Seipel in naši klerikali. V nedeljo je predaval na Dunaju avstrijski kancelar Seipel o katolicizmu. Na koncu se je doteknil tudi vprašanja katoliške politike in izrekel nekaj stavkov, ki bi si jih morali praviti naši klerikalci zapisati za misla. Kancelar Seipel je dejal: »Vsek fanatizem je nekatoliški, četudi se odlikuje na dozdnevno zelo tehtne katoliške smotre, in popolnoma nasprotuje globokemu bistvu katolicizma. K pravemu bistvu katolicizma spada pri ljudeh, ki se z gotovimi nalogami posevajo javnemu življenju, vsakokrat politična volja, da so pravični napram vsem, da posmatrajo tudi v politični areni zadeve z vseh strani in da priznajo vse, kar zasluži priznanje.« Ali bi mogli trditi, da so se naši klerikalci držali tega lepega pojmovanja katoliške politike, da bi bili odklanjali fanatizem, da so se omejevali na boj pravice in resnice? Ali je morda taka politika, ki jo vodijo naši klerikalci v novi državi, napram naprednim svojim sorojakom, napram Hrvatim in zlasti Srbom? Obratno, ena sama veriga brezobzirne, moralno nekatoliške demagogije, brezvestnosti in zapeljavanja priprostegega naroda z nedosegljivimi in popolnoma lažnimi cilji!

— Zunanji minister dr. Ninčič pri kralju. Po poročilih iz Beograda je Nj. Vel. kralj sprejel včeraj dopoldne in popoldne v daljši avdienci zunanjega ministra dr. M. Ninčiča. Zatrjujejo, da je zunanji minister poročal kralju o pripravah za poset kraljevske dvojice v Pariz, ki je 25. t. m. Kralja bodeta v Pariz spremljala zunanji minister in ministrski predsednik.

— Nemci se pritožujejo. Nemški poslanec dr. Neuner je včeraj bil pri notranjem ministru dr. Sršiču ter protestiral proti dogodkom, ki so se v soboto dogodili v selih Lazarevo in Martincih, kjer so dobrovoljci oz. kolonisti prišli v konflikt z nemškimi veleposelniki radi razdelitve zemlje. Nemški poslanec je zvrčal krivdo radi dogodkov v Vojvodini na tamosnje orožništvo, češ da ni pravilno postopalo in da ni hotelo dati varstva nemškim veleposelnikom.

— Italijansko posojilo naši državi. Zunanji minister dr. Ninčič je včeraj delj časa konferiral z italijanskim poslanikom Bodrerom. Ta konferenca je bila v zvezi z našim posojilom, ki ga ima nam dovoliti Italija. Konferenca se te dni nadaljuje.

— Iz italijanskega političnega življenja. Med poslanci, ki so bili izvoljeni v novi italijanski parlament, se nahaja tudi komunist, ki je prvega maja razobesil z glavnega balkona rimskega Montecitorija rdečo zastavo. Slučajno navozčji fašistovski poslanec je pograbil tovariša ter ga predal policiji. Policija je komunističnega poslanca kratkoma zaprla in mož bo moral pritičeno čepeti, dokler ugleda sinje nebo. — Pri nas pa zabrani vlada subotiski madžarski list, ki rovari proti državi in širi madžarski iredentizem, pa se še nadeje hrvatski listi, ki pišejo o »drastičnih« merah notranjega ministra napram našim manjšinam!

— Hrvatski mirotvorci na delu! Včeraj popoldne so napadli v Čučeru radičevski pristajali demokratskega seljaka Pračiča iz Trstenika in ga temeljito obdelali z noži in gorjačami. Rečevo so morali prepeljati v zagrebško bolnico. Ko so mirotvorci pobijali Pračiča, so ga izvajali z vprašanji, kakor: »Priznavaš sedaj kralja? Vse vas posebimo, ko prevzame Davidović vlado!« Te mirotvorce imenuje Radč v zaplenjenem proglasu »apostole!«

— Nemška predznost. Svoj čas smo že poročali, kako je vodja vojvodinskih Svabov, dr. Kraft izdal svoj politični program ter priznal, da mu je sestava opozicijskega bloka ter smer Radičeve politike najljubša, ker ona ustvarja švabski manjšinski izgled, da se v naši državi lahko uveljavi v nekaki avtonomni pokrajinski enoti. Tako je izjavil dr. Kraft, potem ko je nekaj let uverjal našo vlado in naše vrhovne predstavnike o lojalnosti švabskih državljanov, o brezpogojni udanosti kralju, državi in ustavi! Vidimo torej, da so bile te izjave samo slepilo, s katerim so si Švabi potkužali olatiški sovinstvo in protidržavno stališče ter prenamitili naše državne oblasti, da jim dovolijo svobodno pot in neprikriti iredentizem. K tej dr. Kraftovi izjavi se sedaj pridružuje izjava drugega voditelja švabskih Nemcev, ki je javno izrekel, naj se Jugoslavija propade, ako se mora velika Nemščina! Tako daleč se torej spozabljajo voditelji švabske manjšine v naši državi! Kakšno je šole misljenje zavedenih švabskih občanov, ako tako mislijo voditelji? Proti enim in drugim bo pač treba napeti strune, da se ti ljudje ne bodo še norca delali iz naše dobrote in pravčnosti.

— Protislovanska politika Rumunije. Zunanja politika Rumunije postaja čedalje očitnejša. Vedno bolj se približuje protislovanskemu stališču ter ustvarja v obrambo nepravilno okupirane in anektirane Besarabije protislovansko zvezo. Tako čitamo, da pripravi-

na rumunska diplomacija protislovansko zvezo Rumunije, Madžarske, Bolgarske in Turčije, ki bi bila seve naperjena z eno ostjo proti Jugoslaviji, in kateri bi se pridružila tudi Italija kot zaščitnica vsega, kar škodi naši državi in Češkoslovaški. Značilno je tudi, da si je Rumunija s protislovansko politiko tako odtrgala prebivalstvo Besarabije, da se danes nagiblje na rusko stran, dočim je prve čase po aneksiji nastopala nekam rumunofilsko. Rumunio pač treba podučiti, da si išče zavetnike med resničnimi prijatelji in da s temi prijatelji ter z njihovim posredovanjem mnogo lažje reši sporno vprašanje z Rusijo, kakor pa, da se direktno upira Rusiji in da proti Rusiji in njenim nacionalnim prijateljem organizira protislovanske zveze in zarote.

Julijska Krajina.

— Italijanska justica. Svoj čas smo že poročali, kaj se je bilo zgodilo v Vrabčah lani ob priliki neke poroke. Ženin je povabil prijatelje na malo zabavo. Tam so tudi plesali. Ko so hoteli oditi, je vstopil v sobo orožnik in zahteval, da naj še nadalje plesajo. To se ni zgodilo, ker so fantje vpoštevali policijsko uro. Potem so šli v gostilno, za njimi pride orožnik in neki odpadnik z njim. Prišla sta dražiti nekega fanta, da naj gre spat, ko je pa odgovoril, da pojde z ostalo družbo, sta ga vrgla ven in pretepla. Umevno, da je nastalo razburjenje, tudi strelalo se je, ali poškodovan ni bil nihče. Prekanje in nemir je povzročil orožnik z onim ničvednežem skupno. Drugi dan pa so orožniki polovili fante iz svatovske družbe in razkričali so vsa stvar za revolucijo v Vrabčah. Dolgo časa je bilo 18 fantov v zaporih, potem so bili puščeni na svobodo, sedaj končno je bila v Gorici razprava, pri kateri je bilo 17 fantov obsojenih na 5 do 21 mesecev zapora! Med njimi je neki fant, ki se je kot popotnik samo začasno vstavil v oni gostilni in ni bil pri vsej stvari nič prizadet. Tako sodijo italijanski sodniki Slovence v Julijski Krajini. Kogar orožniki primejo, mora biti kaznovan, pa če je še tako nedolžen. To je naloga italijanske justice napram »drugorodcem«.

— Slovenske fašistke! Govori se, da hočejo Italijani po vsej sili organizirati med Slovenci tudi ženske fašistovske odseke. Ako bi se to posrečilo, upajo, da se s pomočjo slovenskih deklet ojačijo moški fašistovski odseki med Slovenci. Mislimo, da ne bo uspelo!

— Tujski promet v Trstu. Zadnje četrtletje pr. l. je bilo po uradnih podatkih v Trstu 27.915 tujcev. Dve tretjini teh je iz notranje Italije. Od drugodi je dotok tujcev redkejši. Iz Jugoslavije je bilo potnikov v Italiji v omenjeni dobi 1045, iz Češkoslovaške 740, iz Avstrije 1849, iz Poljske 190, iz Afrike 320, iz Amerike 254, iz Azije 110. Fašistovski glasilo se ob tej priliki zopet bridko pritožuje nad Benetkami. Pravi, da odkar služi Lloyd tudi Benetkam, namesto da bi bil edinole tržaškemu pristanišču, je izgubil Trst ves dotok tujcev iz Egipta, Carigrada in vzhodnega Sredozemskega morja. Treba le pogledati v benedanske liste, pa se vidi, da se omenjeni tujski dotok vidi odesel edinole v Benetke. Prej je prišlo v Trst na teden iz Aleksandrije od 200 do 400 potnikov in okoli 100 vsakih 14 dni iz Carigrada in Grčije, sedaj se izkrca vse to v Benetkah. Na ta način, ako bo Lloyd služil le Benetkam, se odvrne od Trsta tudi ves dotok tujcev iz dežel onostran Alp ter se napele v Benetke, kjer se ukrcajo v Levanto, Egipt in v kraje onstran Suez. Trgovci in hotelirji so raditega že v skrbهب. Tako se vedno bolj postruje spor med Trstom in Benetkami in bliža se čas, ko izrhne z vso močjo na dan. Kaj store potem fašisti, kako hočejo poravnati prometni boj med obema pristaniščema? Benetke se od Trsta nikakor ne bodo dale ugnati in ponizati. To je gotovo.

— Lubarna drama v Gorici. Italijana G. Potenza iz Basilikate je ustrelil njegov sorojak in prijatelj O. Bevilacqua. Prvi ima 41, drugi 37 let. Zgodilo se je to v Kočevju pod gradom. Tam so našli 4. tm. zjutraj G. Potenza mrtvega in kraj njega je jokala 28 letna urtica Peganova iz Malega brda pri Postojni. Gospa Settomini je poslušala, kako se pripravata oba Italijana ali ju ni razumela, ker sta govorila v svojem narčju. Videla je, kako je Bevilacqua vstrelil s revolverjem in kako je Potenza padel in obledel mrtve. Peganova je čedno dekle. Dopadla je nemu in drugemu. Bevilacqua je dobil od doma pismo, ki pravi, da je Potenza oženjen in ima otroke. Peganova je to izvedela in hotela prekiniti svezu z njim. Potenza je bil ves iz sebe nad Bevilacqua ter se je kregal z njim in trdil, da pismo, katero je dobil od domačega župana, ne odgovarja resnici. Konec je bil strel iz revolverja in Potenza je mrtve. Bevilacqua, ki je menda tudi oženjen, je izginil v Gorici. Pokojni je bil usnuben pri Selesnici, Bevilacqua pa pri vojaškem ženskem oddelku. Dogodek nam meče pred oči slovensko dekle, ki se peča s poročeni Italijani in igra tragično vlogo k temu dogodku.

— Pomočniki se je na Stoku 20-letni Fran Galperut iz Breginje. Sia sta s prijateljem Balohom po gorovju in prišla na Zagorje planino. Tam je Baloh oslabil in Galperut se je hotel vrniti po pomoč. Na vrhu Stoka je srečal viharja opet in obelzel v snegu, kjer so ga našli potepni, ko je prišel domov s težavo Baloh in povedal, da sta na črnici. Lebel je globoko pod snegom.

— V Ribembergu je umrl bivši župan Ivan Colia. Ker se je pokojnik nagibal k fašistovski stranki, je prišel k pogrebu prosluli Bandeji in imel govor ob odprtem grobu. Ribemberžane je Bandijeva drznost opravičeno ogorčila.

Macdonald in Trockij k 1. maju

Pozdrav angleškega ministrskega predsednika se glasi: Tako vidi tudi letošnji prvi maj še v vsem svetu ljudi, ki so nesrečni, zatirani in živijo v tesnobi, toda to pot prinaša tudi spoznanje, da se v celem svetu bori s starim redom nezaupanja, sovraštva in nespravljivosti novi red dela in znanosti. V naši deželi je prevzelo delavstvo nalogo vlade in preko vseh ovir deluje na to, da bi zagotovilo svetu mir in varnost. Angleško delavstvo upa, da to, kar ono vrši v svoji lastni zemlji, vspodbudi delavstvo tudi v vseh drugih deželah, in ni daleč čas, ko bodo morale sile, ki zatirajo in prevladujejo, napraviti prostor silam demokracije in svobode.

Trockij je govoril za prvi maj v svečani seji sovjetrov. Izjavil je, da socialisti podpirajo današnje buržuazije, ki se skuša rešiti iz svojega neprijetnega položaja. V preteklosti so se potrjevala na dan delavskega praznika načela osemurnega delovnika, mednarodne solidarnosti in borbe proti militarizmu. Danes je Zveza ruskih republik edina država, kjer se res spoštuje osemurni delovnik. Trockij je nato napadel militarizem, ki povsod triumfira, in izvajal, da mora biti Zveza sovjetskih republik zelo oprezna. Macdonaldova vlada se boji meščanstva. Ako bi imeli labouristi pogum, bi sklenili s sovjetsko vlado pogodbo, ki bi postavila na glavo svetovno zgodovino, in taka zveza bi tvorila pravo podlago za mir. Macdonald je rekel, da so se borili proti Moskvi in zmagali. To ni res. Macdonald ne more premagati rdeče Moskve, ki jo je zgradil Ljennin. Mož, ki bi premagal rdečo Moskvu, se mora šele roditi.

Konflikt med Nemčijo in sovjeti

RUSKI URADNIKI ŠČITILI ARETIRANEGA KOMUNISTA V BERLINU. — POLICIJA VDRUJA V RUSKI KONZULAT IN ARETIRA 8 RUSKIH URADNIKOV. — PROTEST SOVJETSKEGA POSLANIKA, KI JE ZAPUSTIL BERLIN IN ODEŠ V MOSKVO POROČAT.

V Stuttgartu so aretirali komunista Bozenhardta, ker je bil osumljen, da je član nemške komunistične »črke«. Dva virtenberška detektiva sta dobila nalogo, da ga izročita oblasti na Pomeranskem. V Berlinu sta detektiva z aretirancem zamudila vlak. Ker se v Berlinu nista spoznala, ju je Bozenhardt pregovoril, da sta ga peljala v ulico Linden, kjer se nahajata poslopje ruske trgovske delegacije. Pred poslopjem je Bozenhardt fingiral onesveščenost ter prosil detektiva, naj ga peljeta v hišo, da dobi tamkaj kakšno okrepčilo. Uradniha sta mu ustregla. Bozenhardt ju je peljal v uradne prostore ruskega konzulata ter se dal tamkaj navozčim ruskim uradnikom spoznati kot njihov somišljenik. Nato je pobegnil v sosedno sobo. Detektiva sta ga hotela zasledovati, kar so pa preprečili ruski uradniki, ki so ju zaklenili v sobo. Ko so ju izpustili, sta stvar prijavila politični policiji. Policija je takoj poslala oddelek svojih organov, ki so vdrli v poslopje ruskega konzulata ter tamkaj izvršili hišno preiskavo. Policija je to izvršila, ne da bi o tem obvestila ministrstvo zunanjih del, ker je smatrala, da se trgovska delegacija ne more smatrati za diplomatsko zastopstvo in torej nima pravice do eksteritorialnosti.

Hišna preiskava je trajala poltretjo uro. Ustavljena je bila šele na odredbo zunanjega ministrstva, pri katerem je interveniral ruski sovjetski poslanik Krestinskij. Krestinskij je izjavil, da vlaga energičen protest proti kršenju eksteritorialnih pravic ruske trgovske delegacije in je dal v znak protesta takoj zatvoriti to delegacijo. Končno je poudarjal, da smatra incident za tako važen, da takoj zapusti Berlin in se napoti v Moskvu, da osebno poroča o dogodkih svoji vladi. Minister zunanjih del dr. Stressemann je izjavil ruskemu poslaniku, da ne more priznati eksteritorialne pravice ruski trgovski delegaciji, da torej ne more biti govora o kakšni kršitvi te pravice. Ugovarjal je proti takšnemu postopanju uradnikov trgovinske delegacije in napovedal, da bo nemška oblast po nemškem zakonu uvedla preiskavo proti dotičnim ruskim uradnikom. Krestinskij se ni zadovoljil s pojasnili ministra dr. Stressemanna tem manj, ker je policija aretirala osem uradnikov ruske delegacije, proti katerim je uvedena preiskava zaradi upora proti državi oblasti in zaradi prestopka zakona o potnih listih.

V političnih krogih je ta konflikt vzbudil največjo pozornost, vendar pa je splošna sodba ta, da sovjetska vlada zaradi tega incidenta ne prekine diplomatskih odnosov z Nemčijo.

— Nevzrastenikom, katerih slabosti temelje na motanju spodnjega telesa, priškrbi grenčica Franc-Josef redno delovne selodca in drevesa, čisto glavo in daje mirno spanje.

Prvi vtisi nemških volitev v Beogradu.

— Beograd, 6. maja. (Izv.) Vaš dopisnik je bil včeraj dopoldne v položaju, da je obvestil zunanjo ministru dr. Ninčiča o prvih splošnih rezultatih državnozbornih volitev v Nemčiji, osebno, da so nemški nacionalisti pri volitvah napredovali, da zmaga je v Nemčiji pangermanistično gibanje in da sta bila izvoljena med drugim Ludendorff in za svetovne vojne znani organizator podmorske vojskovanja admiral Tirpitz, katerega nazivljajo beogradski diplomatični krogi kratko »podmorski Ludendorff«.

Rezultati nemških volitev bodo po začetku merodajnih zunanje političnih krogov imeli neobičajno velik vpliv na splošno mednarodno situacijo v Evropi in je zunanji minister dr. Ninčič odločno izjavil vašemu dopisniku, da je položaj postal po teh volitvah zelo resen. Te volitve bodo vplivale na nadaljni razvoj reparacijskega problema. Naša država ni pod nobenim pogojem pripravljena, da bi napram Nemčiji, kjer zmaga pangermanizem, popustila od svojih reparacijskih zahtev. Glede tega vprašanja bo naša vlada solidarno in skupno nastopala z vsemi zavetniki in prijatelji, v prvem mestu s Francijo, kjer bodo pangermanistične volitve našle največji odmev pri nedeljskih volitvah v francoski parlament, ki bodo, kakor je pričakovati, zelo ojačile položaj Poincaréjev.

— Beograd, 6. maja. (Izv.) Zunanji minister dr. Ninčič je včeraj na prvi avdienci Nj. Vel. poročal tudi o rezultatih nemških državnozbornih volitev in v zvezi s tem tudi o eventualnih komplikacijah v mednarodnem položaju. Kralj je bil obvečen, da je bilo v nemški državni zbor izvoljenih več voditeljev pangermanizma. Zunanji minister je tudi kralju poročal o pripravah za njegov poset v Pariz. Kraljevska dvojica odpotuje iz Beograda 24. t. m. s posebnim dvorskim vlakom. Ta poset je več ali manj v tesni zvezi s sedanjo zunanje politično situacijo. V Parizu se bo gotovo razpravljalo vprašanje ohranitve mednarodnega mira in reparacijska politika.

— Beograd, 6. maja. (Izv.) Današnji listi kratko poleg rezultatov komentirajo volitve v Nemčiji. »Politika« pripominja, da se po teh rezultatih pojavlja na obzorju Viljemova Nemčija.

ZAVEZNIKI IN NEMŠKE VOLITVE.

— Pariz, 6. maja. (Izv.) Večerni in današnji jutranji listi komentirajo rezultate nedeljskih volitev v Nemčiji. »Temps« naglašajo okolnost, da so v zboru pridobili nemški nacionalisti, bavarska ljudska stranka in komunisti, ki so vsi nasprotni sprejetju zakonov k poročilu strokovnjakov, za kar je potrebna dve tretjinska večina. Mogoče bodo sprejeti zakoni, če se bo opozicija vzdržala glasovanja. Niso dane garancije, da se politični kurz ne spreminja in da bodo zakoni doživeli spremembe v pravnici politike admiral Tirpitz.

Režimo sakolski Tabor!

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek, 6. maja: Zaprtlo.
Sreda, 7. maja: »Ana Karenina«. Red B.
Četrtek, 8. maja: »Cezar in Kleopatra«. D.
Petek, 9. maja: Zaprtlo. (Generalna vaja).
Sobota, 10. maja: »Izgubljene duše«. Premijera. Izven.

Nedelja, 11. maja: »Izgubljene duše«. Izven.
Ponedeljek, 12. maja: »Doma«. Red C.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek, 6. maja: »Poljub«. Red C.
Sreda, 7. maja: »Carjeva nevesta«. Red F.
Četrtek, 8. maja: »Faust«. Gostuje gospod Roman Lubinecki. Red E.
Petek, 9. maja: Zaprtlo.
Sobota, 10. maja: »Madame Butterfly«. Gostuje gospod Roman Lubinecki. Red B.
Nedelja, 11. maja: »Gorenjski slavček«. Ljudska predstava. Izven.
Ponedeljek, 12. maja: »Carjeva nevesta«. Red D.

M. Z.

»DOM«.

(Dolge.)

Vedno krepkejšje uveljavljanje tega smisla dela igra nekoliko tedensko. Vendar ne vsiljuje; razvoj gre dokaj naravno pot. Le en prizor je res za lase privlečen: kako se energična Angela iznebi ženina profesorja, da ji je odprta pot do zaroke premožnega Milnarjevega Ljuba, ki jo ljubi še iz otroških let. Če bi imela Angela profesorja res tako rada, kakor smemo sklepati iz njenega dotedanjega vedenja, bi mu ne mogla resno zametiti, da je iz svojih skromnih sredstev posodil nevestinemu bratu, a zahteval pismo potrdilo. Saj je ta bodoči svak več student in zapravljivec. In če pogleda iz profesorjevega prekrakana z Angela navidezno nebo nelep miselnosti njegovo, je Angela ta ton sama provocirala s svojo nevtimeljenostjo brskantnosti. Pravzaprav je pa vso afero le pisatelj aranžiral in polaga obema v usta besede, po katerih se mu zdi, da morajo dovesti do popolnega razdora zaroke. Ostaja pa v resnici ta razdor zelo prikrit. Čutimo neprijetno, da mu manjka naravne vtemeljenosti iz ostalega položaja.

Prizor naj bi pisatelj predelal kakor silbi in ga pripravil že v prejšnjih dejanjih, da ne bo tak denuščen. Kot figura igra naj bi morda sploh izostal. Zadoščalo bi, da provocirajo o njem na Trato polagoma stvari, ki Angela docela razočarajo. Le gorenjska trma jo še sila, da tega drugim noče prekmalu pokazati, in strah pred poročilci. Morda je profesor zadolžen veseli, ki je iskal petično nevesto in se je sam začel leno in hladno odgovarjati na Angelina pisma, ko je izvedel, da imajo Tratinčovi težave. O Veliki noči ga ona zama prikaže; piše ji da je zadran. To ji omogoči prehod k Ljubu.

Najmočnejši je drugi akt. Prvi pa lepo disponira in zbija napetost. Tretji bi brez profesoškega intermezza in z nekaterimi izprememami prišel na višino drugega. Četrty akt se lepo čita in je avtor v njega položil sintezo vsega dela. Na odrbi bi zahteval silno študirane igre, dosti več, nego ostali. Pri nas nekoliko mrgoli in težko je slediti lahkemu sem in tja pregovarjanju številnih oseb.

Tukaj je igralstvu malo zmanjkalo tehnik za plastično izdelavo važnih replik, za jasnost poante. Da omenjam izglede: Nepoznavajoč knjigo nisem mogel uganiti, kaj bodi ono pripovedovanje o mladih mladih in težko je slediti temu, zakaj se zdajda kdaj vzeji in spet pomiri. Gre vse nekoliko premalo pregledno. Manjka nam umetniškov govora, ki bi znali jasno frazirati. Konec igre pa ni moč. Dejanje preide v decrescendo in preneha, kakor one skladbe, pri katerih izpiznaš zagotovo, da jih je konec le, ker je kapelnik taktirko odložil. Pa da posežem nazaj na duha igre. Je visoka pesem rodnomu domu in onemu kmetstvu, ki je eden glavnih stebrov naroda in države. Kmetu, ki je od narave nepolitik in se mu rodoljubje izpizna v strastni ljubezni za dom. Kmetu, ki se le vsiljeno peča z novimi idejnimi pokreti in ki s svojim štravim konservativizmom nevede varuje narod, da ga ne uničijo demagogi in ideologi.

Kmetstvo Jalenove igre je isto, kakor v Zolovem »Polomu«, alegoričnega Jena, ki ves dan mirno orje svojo njivo v dolinici, nad katero se križajo granate francosko-nemške bitke.

Vrhutega je Jalen opel svoj rodni kraj, ki je tako lep, da se mora vsakomur prodirati srce, če stoji kje tam gori v planinskem zraku ter se ozira na rumena žita v ravni in na Blejsko plat z gigantsko žago Triglavskih čerj. Zlasti pot vočer.

Kdor se je rodil v objemu naših gora, četudi morda le v Ljubljani, mora živo čuti hitro hmo na gorenjski dom, ki jo je Jalen, tukaj lirski pesnik, položil v usta mladit Tončini v zadnjem aktu. Ni ta izst sicer v skladu s realizmom igre, ni njegov način kmetaki; radi pa ga poslušamo, ker se skladja z našim čutenjem.

Književnost.

— Ljubezen in sovraštvo. Spisal Rače Pavlić. Moja pot preko cvetočih in krvavih poljan. Silke iz svetovne vojne. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 496. Cena trdo vezani knjigi Din 92. Skrbno in z veliko marljivostjo sestavljena knjiga, ki je kakor nomenoma izšla k desetletnici izbruh svetovne vojne, je razdeljena v dva dela in obsega 125 slik. Vsaka slika je sama zase zaokrožena celota, vendar pa je posamezen člen dolge verige. Delo je posvečeno čehu Horaku, ki je bil pisatelj najboljši vojni tovariš, ki pa na žalost ni ukaal velikega dne naše Svobode. Posvetilo sledi kazalo z naslovi posameznih

slik, na koncu sta dodana alfabetična seznama osebnih in krajevnih imen, ki so omenjena v knjigi. Lepo delo kraji 33 izvršnih fotografiranih posnetkov. Pisatelj, ki se je prvi dan mobilizacije moral ločiti od ljubljene družine in ki je tical v vojaški sukni do propada Avstrije, popljuje v prvem delu, ki obsega četrtino obširne knjige, svoje doživljanje in opazovanja v ozadiju, kjer je po srečnem naključju ostal prvo leto. V drugem delu pa nam slika dogodka, ki so se odigravali okoli njega na različnih frontah. Kot rdeča nit se vije skozi vse delo njegovo trpljenje in duševni boji v avstrijsko uniformo oblečenega jugoslovenskega častnika, ki mora v boj proti tistim, h katerim ga vleče srce, in ki pričakuje rešitve iz suženjstva v propasti centralnih držav. Knjiga je slavospev Srbije in njenim neustrašenim borcem, o katerih je pisatelj prepričan, da bodo s hrabrostjo, ki so jo priznavali celo Nemci, rešili zaslužene brate in združili vse jugoslovenske dežele pod belim orlom. Delo je, reki bi, visoka pesem v slavo našim vrlim bratom iz zelene Bosne in kršne Hercegovine, s kruto silo od srbskega telesa odsekanemu delu, ki so ga avstrijski trinogi z vsemi peklenskimi silami hoteli spraviti s sveta. Je pa tudi priznanje našim sotrpinom pod mačko Avstrijo, našim čedom, zlasti njihovim odličnim sinovom, ki so služili v bosanskih polkih. Romune slika pisatelj kot hbrane vojake, ki so se posebno v nekaterih odsekih z neverjetno žilavostjo branili. Celo Italijanom priznava uspehe za skupno stvar, dasi njihove hrabrosti ne more preveč pohvaliti. Nemce nam predstavlja take, kakršni so bili v resnici, in navaja na različnih mestih nekaj njihovih barbarstev, izvržajočih iz brezmejnega sovraštva. Da pripovedovanje ne bi bilo preveč dolgočasno in monotono, je vpletenih, zlasti v prvem delu, nekaj zanimivih ljubzenskih dogodbic, ki se čitajo kot kake anekdote in ki pričajo, kako je posreba bojna vira tudi preko strelnih jarkov in razrahljala stroge predpise družbe in morale. Nekaj slik je posvečenih spominu pisateljevih bojnih tovarišev in prijateljev, ki so z njimi vred trpeli in upali, od katerih pa mnogi niso ukaali uresničenja svojih nad. Pisatelja, idealista ki gre skozi realno življenje, navdaja širokogrudna ljubezen do žene, otrok, bratov in sester, očeta in matere, prijateljev in tovarišev, znank in neznanek, ki jih sreča na svoji poti, do narave, do planin, ki so lepe povsod, a najlepše doma, ljubezen do vsega, kar ga obdaja in žlja, da bi ta ljubezen zavladala vse povsod in izpodrinila sovraštvo, ki rodi toliko gorja. Kljub vsemu je srečen, kamor pride, najprejšeji pa je, ko se vrne zopet k svojim dragim, tem srečnejši, ker so se uresničile njegove sanje. V zanimivo pisani knjigi bo vsakdo našel nekaj mest, ki ga bodo gotovo zanimala in ki bodo blizu njegovemu srcu. Ker se popisani dogodki vršijo večina na jugoslovenskih tleh, bi bilo želeli, da si vsak nabavi novo delo iz vojne literature.

— Na petkovem koncertu Glasbene Matice v Unionski dvorani igra orkester orkestralnega društva Glasbene Matice, pomnožen s nekaterimi člani opernega orkestra 3 sinfonije skladbe za godalni orkester. Kot prva je na sporedu Nielsenova suita. Iz njegove suite izvaja orkestralno društvo začetni in sklepni stavek. Uvodni stavek je zelo kratek in je zgrajen iz ene misli, ki je baladno zabavna. Ta misel uvaja tudi sklepni stavek, ki pa je zelo živahnega značaja ter komponiran v prosti sonatni obliki. Nato sledi suita slavnega Rusa Rebkova, ki kot skladatelj predstavlja čustveno ožnost ruske duše, vajene trpljenja, bridkosti in krivice, katere sprejema brez ugovora in jih potem v lastno tolažbo potopi drugim. Kdor pozna to čustvenost ruske duše, bo lahko razumel teh pet skladbic, ki jih je izdal Rebkov pod imenom »Večerna zarja«. Tretja točka je suita Francoza Vincenta d'Indy: Karadec, ki jo je napisal k istoimenski drami. Prvi stavek je peterodelen: Prvi del ima značaj koračnice, drugi je počasnejši in širši v zvoku ter konča z vprašujočim motivom roga. Tretji del je kratek Intermezzo za pihalni kvartet (klarinet, fagot in 2 rogova), četrti del je kulminacija celega stavka, ki je izražena z močnimi, a tragično zvenčim motivom. Peti del je sklepna točka prvega stavka. Drugi stavek je lirična pesem, tretji stavek pa je plesnega značaja in nas spominja na ljudsko veselico, katero pa pretrga enkrat ostri sklepni akordi. Pred, prodaja vstopnic v Matični knjižarni.

— Slovenski kvartet (gg. Banovec, Pečenko, Završan, Zupan) priredi v Celu dne 13. t. m. in v Mariboru dne 14. t. m. po en samostojen vokalni koncert z izbranimi sporedom starejših in modernih slovenskih skladb. Sloves, ki ga je pridobil ta resna koncertna enota pri ljubljanski publiki in glasb. strokovni kritiki, nam jamči, da bodo ti koncerti vzbudili pri celiskem in mariborskem občinstvu največjo pozornost in da uspejo kar najsilnejše.

Glasbeni vestnik.

KONCERT ŽENSKEGA ZBORA DRŽAVNIH ŽENSKIH UČITELJŠČ V MARIBORU.

Maribor se sme ponašati s celo vrsto odličnih glasbenih pedagogov, kakor so n. pr. Beran, Družović, Ropasova, Šprahman, Šušteršič, Švajger, Topič, Zacherlova itd., ki so se posvetili glasbeni vzgoji mariborskega meščanstva z vso vnaemo in vsem svojim temeljitim znanjem. V meščanskih in srednjih šolah, na učiteljskih, v Glasbeni Matici itd. gre intenzivno glasbeno delovanje, ki mora v najkrajšem času obroditi bogate sadove. Ti se kažejo že sedaj v številnih, vedno umetniško po možnosti najdovršnejših in izredno številno obiskanih prireditvah zgoraj imenovanih zavodov, ki so postale že tradicionalne.

Z nastopom gđ. Ervine Ropasove absolventke ljublj. konservatorija kot glasbene učiteljice na drž. žen. učiteljsku se je začelo novo, na modernih načelih sloneče glasbeno vzgajanje, katerega plod mi je pokazal sobotni koncert zavodnega ženskega zbora.

Nazivlje premijeri Kalmanove Čardaške princeze v gledališču je bila Götzova dvorana mladane polna in je ves čas koncerta kazala za izvajanja mladega, a samozvestnega zbora živahno zanimanje.

Običajno dišaki zbori do sedaj niso pri neas življali bogvekakšen sloves. Hvalili smo njihovo dobro voljo, pridnost, gledali na nje skozi široko razklenjene prste in se radovolj njihovih še tako problematičnih vspehov. No, vse kaže, da moderno in temeljito glasbena vzgojena naša mladina kmalu doseže in preseže, če ne po sili, pa po umetniško dovršenem podajanju kmalu najodličnejše pevске zore. Temu se itak ni zelo čuditi, saj gre mladina, obodrena po svojih izvršnih glasbenih učiteljih z vso drugačno energijo, prožnostjo in znanjem na delo, kot odrasli, v stari, odurni mehaniki metodi zdresirani pevci, ki so jim pevске vaje zelo dostikrat samo breme ali ki vidijo v svojih pevskih prireditvah le več ali manj uspele zabave brez višjih ciljev. Nikakor mladina vseled intenzivnejšega glasbenega dela ne zanemarija ostali pouk; nasprotno, iz ust ravnateljice ženskega učit. g. Voglarja vem, da so ravno pevске še boljše učenke, kot druge, ker jim pohajkovanje po ulicah ni mar, ker nimajo smisla za druge frazme maruje, ker najdejo v petju radostno blagodejnega oddiha, ter vedo, da je k harmonični vzgoji človeka potrebna tudi dobrota srca, lepota duše in ne samo blist, praktičen um. Razumevajoč etično vrednost glasbene vzgoje podrejene mu mladine gre g. ravnatelj Voglar svoj glasbeni učiteljski v vsem na roko in je v prvi vrsti le vsled njegove pripomoci sobotni koncert dosegel tako lep uspeh, ki naj zavodu bo v poseben pouk.

Ne da bi se spuščal v podrobnosti ocenjevanja, (saj sem se o načinu izvajanja, skladbah itd. temeljitješe pogovoril z gđ. Ropasovo), moram vendarle poudariti, da

zlasti preciznost prednašanja slasti v dinamičnem oziroma točna vokalizacija, smoteno dihanje, čista intonacija, način nastopa 70 tih mladih, glasovno čvrstih in čistih deklet more neomejeno priznanje. Takih senaskih zborov v Jugoslaviji nimamo nikjer! Isbor skladb je bil kar najskrbnejši, dasi bi jas izpustil to in ono kot glasbeno manj srečno, a tudi vsled prevlelike obsežnosti programa. Odlično najboljši so bili trije Dvofakovi »Moravski dvospevi«, Devové dve narodni pesmi, izredno težke Pavčičeve »Zabe«, Ropasove (gđ. dirigentka je tudi solidna komponistka) »Ptice«. In krasna Griegova skladba »Pred samostanskimi vrati« za sopran in alt-solo, ženski zbor in orkester. Pri koncertu so sodelovale gđ. Finžgar in Zacherl kot spremljevalke na klavirju, prva tudi kot odlična solistka-pianistka v Liszt-Verdievskem »Rigolettom«, gđ. Zora Ropasova, operna pevka iz Ljubljane z dvema solotočkama in gđ. Radova, sopranistka v Griegovi skladbi. Gđ. E. Ropasova je celo prireditev vodila s spretno roko in ji gre v tem oziroma še moj specijalni poklon.

Ženski zbor se napoti po sklepu šol. leta na daljšo turnejo po Jugoslaviji, (morda pride v kratkem tudi v Ljubljano) in bo sigurno imel povsodi najlepše uspehe, ki jih v polni meri tudi zasluži.

— Na petkovem koncertu Glasbene Matice v Unionski dvorani igra orkester orkestralnega društva Glasbene Matice, pomnožen s nekaterimi člani opernega orkestra 3 sinfonije skladbe za godalni orkester. Kot prva je na sporedu Nielsenova suita. Iz njegove suite izvaja orkestralno društvo začetni in sklepni stavek. Uvodni stavek je zelo kratek in je zgrajen iz ene misli, ki je baladno zabavna. Ta misel uvaja tudi sklepni stavek, ki pa je zelo živahnega značaja ter komponiran v prosti sonatni obliki. Nato sledi suita slavnega Rusa Rebkova, ki kot skladatelj predstavlja čustveno ožnost ruske duše, vajene trpljenja, bridkosti in krivice, katere sprejema brez ugovora in jih potem v lastno tolažbo potopi drugim. Kdor pozna to čustvenost ruske duše, bo lahko razumel teh pet skladbic, ki jih je izdal Rebkov pod imenom »Večerna zarja«. Tretja točka je suita Francoza Vincenta d'Indy: Karadec, ki jo je napisal k istoimenski drami. Prvi stavek je peterodelen: Prvi del ima značaj koračnice, drugi je počasnejši in širši v zvoku ter konča z vprašujočim motivom roga. Tretji del je kratek Intermezzo za pihalni kvartet (klarinet, fagot in 2 rogova), četrti del je kulminacija celega stavka, ki je izražena z močnimi, a tragično zvenčim motivom. Peti del je sklepna točka prvega stavka. Drugi stavek je lirična pesem, tretji stavek pa je plesnega značaja in nas spominja na ljudsko veselico, katero pa pretrga enkrat ostri sklepni akordi. Pred, prodaja vstopnic v Matični knjižarni.

— Slovenski kvartet (gg. Banovec, Pečenko, Završan, Zupan) priredi v Celu dne 13. t. m. in v Mariboru dne 14. t. m. po en samostojen vokalni koncert z izbranimi sporedom starejših in modernih slovenskih skladb. Sloves, ki ga je pridobil ta resna koncertna enota pri ljubljanski publiki in glasb. strokovni kritiki, nam jamči, da bodo ti koncerti vzbudili pri celiskem in mariborskem občinstvu največjo pozornost in da uspejo kar najsilnejše.

Pravni vestnik.

RAZŠIRJEVANJE SRBIJANSKIH PRAVNIH INSTITUTOV NA PREČANE.

S finančnim zakonom z dne 31. marca t. l. je bil proširjen čl. 13 srbijanskega zakona o pošti in telegrafu z dne 8. dec. 1898 na celo kraljevino. Ta predpis pravi, da mora vsakršno škodo na brzojavah in telefonih (mišljeni so pač le državni vodi, čeprav to ne stoji v zakonu) povrniti v denarju ona občina, na čije ozemlju je bila škoda storjena. Občina pa ima pravico, da krivca izsledi (!! kdo pa nima te pravice?), ga prisili, njej škodo poravnati (kako? s politično eksekucijo? s civilno tožbo?), in da ga izroči oblasti v obsodbo (torej vsakakor le, če je krivec v tehničnem smislu besede, t. j. če je škodo s hudobnim naklepom ali vsaj iz nemarnosti storil in če poleg tega ni podan nikakšen razlog za izključitev krivde, kakor n. pr. blaznost, popolna pijanost, itd.). Odredbe zaradi takih slučajev izdaje direktorja brzojava i telefona (kako ugotovi krivce?, kako višino škode?), ugovori soper take odredbe pa se vlagajo na ministrstvo za pošto in brzojave v 15 dneh (kako odloča ta instanca?).

Mislimo, da ni bilo nobene potrebe, za razširjenje čl. 13. zak. brzojava in telefona na Slovenijo, ker pravna sigurnost brez tega zakona nikakor ni bila ogrožena, a to proširjenje le pogršava pravni položaj občin, ne da bi obstojali zavni razlogi.

Morda je bilo svoj čas umestno izdati tak zakon za Srbijo. Tam imajo malo občin, a tiste so strnjene: medsebojna vez občin je trdna, ker so prometna sredstva precej zaostale; župani občin sponozajo lahko vse svoje občane, a vsi občani so še izza časov Dušana Silnega (14. stoletje) navajeni, da trpe škodo drug za drugega. Notranji vzroki za upravičenost takih zakonov so bili pač ti, da se je hotelo občane vzgojiti k temu, da bodo pasili drug na drugega, da ne stori nihče škode na brzojavu ali telefonu; če se pa vendar le snajde tak silkovec, naj ga ne prikrivajo oblastvom, ne iz sosedske rahločutnosti; ne iz strahu pred njim. Ako ga ne izdajo, trpe naj škodo za njegov zločin sami! Vprašamo: Ali so pri nas razmere take, da zahtevajo enakake zakona? Ali se naši občani res poznajo, da vedo, ali vsaj slutijo, kdo je krivec. Ali živi pri nas zavest solidarnosti občanov tudi v tem smislu, da za grehe odgovarjajo kolektivno? Nasprotno: če nekaj stoletij imamo Slovenci zakone, ki poznajo izključno le individualno odgovornost za škodo. O sadragah, ki so pospeševale in za kolektivno odgovornost, pri nas še davno ni več sluha.

Pa, niti morda tako prekladanje odgovornosti od posrednega občana na celo občino socialno upravičeno? Mislimo si naše velike občine, ki imajo okoliha na pet, šest ur razdalje in širine ki obsegajo po 5—10 in več sel, selišč ali posamičnih kmetij. Če se na enem koncu občinskega teritorija pripeti, da paglavci mečejo v brzojavne porcelanaste žične podstavke kamenje in jih nekaj razbijajo, — ali morejo o krivcih kaj vedeti ali celo izvedeti seljani na nasprotnem koncu občine? Pa poročje kdo: Občina naj skrbi za varnost, da se to pobljanje ne zgodi! Kako se pa to v resnici vrši? To varnost imajo pri nas skoro izključno skrbeti orožniki, odnosno v nekaterih mestih državna policija, torej vseskozi državni organi. Če pa ti ne morejo preprečiti pobljanja brzojavnih naprav, neiti ne morejo izslediti storilca, zakaj naj občinariji trpe škodo — definitivno? Ali ni stokrat bolj pravilno, da trpi to država, ko njeni organi niso bili kos, odn. niso mogli biti kos stavljenim zahtevam? Ali ni bolj pravilno, da se škoda najprej iztrija od resničnega storilca, če se pa ga ne more dobiti ali če nima ničesar, — da se porazdeli škoda v obliki državnih bremen na vse prebivalce države in ne na občinarije ene same občine? Kaj pa, če je storilec-krivec iz tuje občine ali celo tuji državljani, ki je bil ob zločinu prvi in zadnji v naši državi, zakaj naj trpe naši občani vso škodo? —

Naše občine čisto gotovo niso bile vprašane, kakšno stališče zavzemajo k temu problemu. V tudi naših strokovnjakov na pravnem polju bržčas niso vprašali za mnenja, da si ta zakon bje v obraz celemu sistemu našega privatnopravnega odškodninskega prava, ki sloni načeloma na individualni in ne na kolektivni odgovornosti.

Kako je zakon — netočno oblikovan, je zgoraj nakazano z opazkami v oklepajih in tak zakon se je moral čez noč, čez drn in strn, uvesti v finančni zakon kakor na celo državo proširjen zakon? Ali so te škode tako ogromne, da bi mogle izvedbo proračuna motiti, če bi se to proširjenje v finančnem zakonu ne bilo odredilo? Naša sodišča imajo s takimi delikti glede poškodb brzojav in telefonov tako malo posla, da dvomimo, ali je škoda res tako velika, da je bilo treba — naše ustavljene pravne razmere — razmajaati s tako proširitvijo.

Sicer pa poročje kdo, saj bodo občine itak dobile svoj denar nazaj, ki ga plačajo državi! O nekih primerih smo že govorili, ko se to ne bo zgodilo. Če je namreč storilec neznanec, tuje ali nemanič. Če zanj zvedo, in če ima kaj pod palecem: kdaj dobe povračilo od »svojega«? In — ali so naša sodišča primorana, škodo, ki jo dikтира pošta na direktorja — občini, priznati v polni meri in jo naložiti krivcu, da plača? O ne! Samo v primeru obsodbe po kazenskem sodišču morajo civilne sodišča po § 268 c. pr. r. smatrati krivdo za dokazano, drugače pa ne! Obsodba poštne direktorje ali ministrstva pošte te moči nima in v mnogih primerih bo nazivlje »obsodba« občine — tožba zoper »krivca« na povračilo škode, ki jo je občina morala plačati, obitala! In tako bodo imele vse naše občine tudi mestne, svoje križe s tem proširjenim zakonom, ki jih doslej niso imele.

Dobili smo v kratkem času že tretjič nek institut iz srbijanske pravne atmosfere v našo. Že zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi je napravil občinam stroške za prehrano vojakov, ki pridejo da vduše nemire (čl. 4. zak. z dne 2. avg. 1921). Zakon o ustrojstvu vojske in mornarice je odredil, da odgovarjajo občinski glavarji pod kaznijo zopora ali denarne globe za malomarnost pri izsledenju, prijavljenju in odjavljanju v vojaško komando mladeničev, ki so zavezani naboru itd. (čl. 55. zak. z dne 9. avgusta 1923). Nečemo govoriti o proširjenju »kuluka« zlega spomine na naše občine, ali naj še omenimo, da tudi najnovejša naredba ministrskega sveta z dne 17. aprila 1924 kratko malo odreja da bo tožil reotorni min. radi zločina prevare uradnike ki bi svoje razmere nepravilno naznanili. To je po našem pravu čisto nemogoče ker pri nas obtožuje edino le drž. pravdnik našega k. pr. reda in nihče drugi ne! Seveda bodo naši pravnikni stvar tako lepo izvedli, da minister, ki bi napravil tako pravno nemogočo obtožbo, ne bo blamiran. Ali vprašamo se: Zakaj se mora naša zakonodaja, ki je skupna za celo državo, za vse različnopravne pokrijne postaviti v tako slabo luz, da odreja nemogoče ali neumestne pravne institute tudi za naše prečanske kraje? Z golim, mehanicnim proširjevanjem specifično srbijanskih pravnih institutov, ne da bi se prečanski strokovnjaki, naši ljudje, povprašali za mnenje o možnosti, upravičenosti in umestnosti proširjenja, se žali pravni čut našega ljudstva in to brez vsake potrebe! Caveant consules, ne...

Ustanovni občni zbor Rdečega križa.

Snoči ob 18. se je vršil v Mestnem domu ustanovni občni zbor Rdečega križa. Zborovanje je otvoril v imenu likvidacijskega odbora bivšega v. l. Rdečega križa dr. Viljem Krejčl, pozdravljajoč uvodoma vse navzoče. V nadaljnjem svojem govoru je omenil, da je po likvidaciji omenjenega društva prevzel vse delo prehodni pripravljalni odbor Rdečega križa, ki ima tudi danes svoj ustanovni občni zbor. Novoustanovljeno društvo ima širokopošten program in namerava po vseh manjših krajih v Sloveniji, kakor tudi v Celju in Mariboru ustanoviti svoje podružnice. Vsi ti odbori pa bodo podrejeni glavni instanci v Beogradu. Pravila Slov. Rdečega križa so se nekoliko spremenila in prilagodila razmeram novega društva. Delovanje društva je bilo tudi za časa likvidacije zelo agilno in je dobilo društvo za časa velike poplave v jeseni od strani beogradske vlade podporo 125.000 Din v svrhu razdelitve med poplavljenice iz tajiškega poročila posnemamo, da se je ta vsota razdelila takole: oškodovanci na Barju in v ljubljanski okolici so prejeli 33.100 Din, oškodovanci v

Brežicah 8500, v Krškem 9750, v Litiji 6000, v Radovljici 8500 ter v Trbovljah 55.500 Din. Razdeljen je bilo še obilo manjših podpor. Celokupni izdatki tekom likvidacijske dobe so znašali 130.000 Din Društvena imovina znaša 55.181 Din. Vseveš vseh inventar ter v hranilnih knjižnicah naložene vsote. V blagajni je točasno 7263 Din 25 para.

Po poročilu tajnika je pozdravil društvo v imenu pokrajinske vlade dr. Bogataj. Predlog dr. Krejčija, da se sprejmejo pravila Glavnega odbora v Beogradu je bil sprejet, vendar se ta pravila prikuje našim razmeram.

Izvoljen je bil na to talet odbor: predsednik dr. Krejčl in odborniki: ga. Milena Zerkjavova, ga. Vida Baillieva, va, gđ. Alojzija Stebi in g. dr. Jofa Bohine, dr. Poljanec, strok. učitelj Novak, major v pok. Colarič, okr. nadzornik Kočever, prof. Jeran, v nadzorstvo so bili izvoljeni: ga. Vesnerjeva, sanitetni šef dr. Katičič in g. Fran Pretnar. Za glavno skupščino v Beogradu sta bila delegirana kot delegata dr. Krejčl in gđ. Stebičjeva. Po volitvah je dr. Krejčl zaključil občni zbor s apelom na navzoče, da delujejo na tem, da se ideja Rdečega križa zanese na široko v javnost, da bo nastalo za to socialno kulturno institucijo čimvečje zanimanje.

Sokolstvo.

— Sokolsko društvo v Ljubljani. Izlet moške dece, ki se vrši v nedeljo 11. tr. na »Grmado« in Sv. Katarino, se je v toliko spremenil, da se odpeljemo iz Ljubljane s vozovi br. »žirovnika« šele točno ob četrti na 7. zjutraj izpred »Narodnega doma«. Povratek v Ljubljano med 7. in 8. uro s večer. P. t. roditelji ter prijatelji sokolskega naraščanja, ki se nameravajo izleta udeležiti, naj se poslužijo gorenjskega vlaka (do Medvode), kateri odhaja iz Ljubljane točno ob tri četrti na 7. — Zdravo! — Prednjački zbor.

kavčuk pete in kavčuk podplate
nosi deca in odrasli, ker so iste
trepne, poceni in prijetne za nositi

Elektrifikacija Save in preskrba Ljubljane z elektriko.

Udruženje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana je dala, zadnji čas inicijativo, da se vrše predavanja strokovnjakov o preskrbi mesta Ljubljane z elektriko. Pod vodstvom inž. Milana Šukljeta kot predsednika sekcije je bilo večer ob 18. v dvorani mestnega magistrata zanimivo predavanje o gorenji temi. Generalni inšpektor voda inž. Zbrizaj je predaval o temi: »Hidroelektrični projekti na Savi in njih pomen za Ljubljano. Predavanje je bilo prvo častno obiskano, mnogostevno so bili navzoči zastopniki inženjerstva, ki se zanimajo za vse savske projekte. Predavatelj je podal stvarno sliko o usodi vseh projektov, ki so do danes zagledali beži dan in ki nameravajo izrabiti savske vodne sile od Kranja tja do Krškega. Omenjal je nekatere načrte izza časov bivšega deželnege odbora. Nekateri načrti so se izkazali za neizvedljive radi geoloških razmer ob Savi, drugi pa vsled lokalnih težkoč, osobito onj ob Južni železnici od Laz do Zidanega mostu. Dandanes so za Ljubljano najvažnejši in vpoštevanjavi vredni oni načrti, ki se nanašajo na Medvode, Tacen, pod Šmarno goro, Laze, Savo, Trbovlje in Rače. Ti načrti kalkulirajo z vodno silo od 5—15 tisoč konjskih sil. Predavatelj je nato zelo podrobno razpravljal o načrtu pri Medvodah in Tacnu. Ta dva načrta sta za Ljubljano najvažnejša. V nadaljnjem je inž. Zbrizaj omenjal svoj izvirni načrt, po katerem naj bi se kumulativno vodne sile pri Medvodah in Tacnu vporabljale. Združena vodna moč bi reprezentirala na 11.000 konjskih sil, dočim imata ona pri Medvodah samih 5.500 sil. Ta vodna moč bi se dala združiti z napravno 6 km dolgega kanala dovodnega in voda bi se dala še pomnožiti z napravno oko 50.000 kub. metrov vode vsebujočega rezervoarja, zgrajenega na sedlu med obema vrhovoma Šmarne gore. Ta združitev vode bi napravila posebno kalorično rezervno centralo za nepotrebno. Stroški za ta načrt bi znašali za 15 milijonov več, kakor so stali za načrt pri Medvodah. Pridobili pa bi nad 100 % konjskih sil več. Predavatelj računa dalje, da bi znašali stroški za 1 konjsko silo pri Medvodah 910 zlatih dinarjev, bi ti znašali po njegovem načrtu Medvode-Tacen samo 500 dinarjev. Navzoče je predavatelj končno opozoril na racionalno komunalno politiko mesta Karlova, ki se v vseh obratih zelo lepo razvija. Predsednik Šuklje je nato zaključil lepo uspešno predavanje z iskreno zahvalo predavatelju.

— Kar Vi potrebujete, to je Elzafluil. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vase bolečine! Polžukova pošiljka D. 27. — Lekarnar Eug. V. Feller, Stubica Dorn, Elzatrž št. 238, Hrvatska.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 6. maja 1924.

Klerikalni tigri se levijo v kozličke.

Še pred par dnevi je »Slovenec« bljuval ogenj in žveplo na Pašić-Pribičevićovo koalicijo, zmerjal Pašića in ga obkladal z najgršimi psovskami ter kričal, da ni mesta za klerikalne tigre tam, kjer sta Pašić in Pribičević. Napovedoval je vlado Radić-Davidović-Koroščevega bloka, ki izvede Srbe, Hrvate in Slovence v obljubljeni deželo, kjer bosta tekla samo mleko in med.

Toda zdaj se, da se je situacija baš te dni nepričakovano spremenila v dočela drugi smeri, kakor so računali klerikalni politiki. Vse kaže, da iz Radić-Koroščevega testa ne bo kruha. Zato so klerikalni listi preko noči postali pohlevni in krotki in postavili v kot svoje rokomavharsko gorjavo.

Psove na Pašića in Pribičevića so prenehale in rjoveči preje tigri v »Slovenec« so jeli ubirati strune miru in sprave. Nič več ne govore samozvestno o Radić-Davidović-Koroščevem režimu, pač pa pridušeno šepetajo o »konzervativski ali samo« koalijski vladi.

Tako le sentimentalno brenka da našnji »Slovenec«:

»Postranskega pomena je, ali bo vlada konzervativska ali samo — koalijska. Glavni pogoj za novo vlado naj bi bil ta, da mora v parlamentu imeti vidno in trdno večino, da lahko izvršuje naloženi ji program... S tem je seveda označen končno mogoči in definitivni izhod iz krize, kar se tiče konzervativske vlade... taka kombinacija iz razlogov prestiža ni izključena. Kajti vsaka vlada, ki ji je res ležeče na dobrobiti države in ljudstva, mora skušati uvrstiti svoj položaj v parlamentu in med ljudstvom s pridobivanjem čim največjega števila zastopnikov k sodelovanju. Tako razpoloženje in mišljenje mora vladati pri vseh v poštevnih prihajajočih strankah...«

Te besede zvane kakor ljubavna ali ženitna ponudba.

Klerikalci bi pač za vsako ceno radi prišli na vladno krmilo. Preje so računali z vso gotovostjo, da je na vidiku vlada opozicijskega bloka. Zato so se zvezali z Radićem, Spahom in Davidovićem. Stavili so vse svoje nade na ta adut. Toda te nade so se jim izjavile. Vidijo, da je igra opozicijskega bloka izgubljena, zato bi raje čim najprej zapustili topaljšajoči se brod opozicijskega bloka. Ker bi na vsak način radi v vlado, so naenkrat iztaknili, da bi bil najugodnejši izhod iz sedanje krize — koalijska vlada, v katero bi seveda danes vstopili, ker so se jim ponesrečili vsi drugi upi, z razvitimi zastavami.

Današnji »Slovenec« je v tem pogledu že javno iztegnil svoje tipalnice, dočim je par dni klerikalni poslanci pletejo tajne niti, ki vodijo naravnost h gospodu Pašiću. Nič ne de, da so še včeraj klerikalni listi Pašića proglasili za izmeček človeštva in za posebnost nede vsega zla. Jutri se lahko zgodi, da bodo isti listi peli slavo Nikoli Pašiću in vihteli pred njim kadilnico — seveda ako jim ponudi le mezinice, da bi se ga oklenili in se rešili iz mučne situacije.

Klerikalni tigri se torej levijo! Ako najdemo milost pri g. Pašiću, potonejo že jutri iz rjovečih tigrov krotki in pohlevni kozlički. Toda pri ljubavnem razmerju je treba vedno dve, a tega drugega klerikalci več ne dobe. Preveč jih je kompromitiral tisti »Slovenec«, ki danes ubira tako milodoneče strune!

Kralj pokrovitelj sokolskega zleta v Zagrebu. Po poročilih iz Beograda je prevzel Nj. Vel. kralj Aleksander pokroviteljstvo nad pokrajskim sokolskim zletom, ki se vrši v Zagrebu v dneh od 15. do 18. avgusta. Kralj je včeraj sprejel v avdienci 5 člansko deputacijo Jug. Sokol. Saveza.

Klerikalno ogroženje. »Slovenec« je planil na našo trditve, da je cilrica iz gotovih praktičnih vidikov slovenski mladini še bolj potrebna, kakor latinica in izvaja iz te pravilne sodbe, da smo protislovenski in velesrbski. To je tudi edini argument, do katerega se more povzpeti klerikalna zagrizenost. Radevolje pustimo klerikalcem veselje, ki ga imajo z neprestanim bobnanjem, da so edino oni pravi Slovenci. Tudi megalomanija in hinavščina je bila vedno na svetu. »Slovenec« ogroženje pa je čisto neumestno, zakaj dejstvo je, da gre iz praktičnih razlogov cilrici prednost pred latinico v toliko, ker je to alfabet, ki ga rabi 150 milijonski slovenski narod in ker materinščina v svobodni državi itak ni in ne more biti v nevarnosti. Če se naša mladina učilnice, s tem še davno ni rečeno, da ne bo znala tudi slovenščine. Materinščina pri tem prav nič ne trpi in klerikalna bojazen, da bi se utegnili Slovenci na ta način posrbiti, je naravnost absurdna. Sicer pa je vsako polemiziranje odveč. Kdor sovraži Srbe in mrzi pravoslavlje, kdor ni nikoli protestiral proti učenju nemške goitice in kdor se še danes bori

proti slovenskemu bogoslužju, naj raje ne paradiira s svojo dozdnevno nacionalno zavestjo. Če bi šolske oblasti sprejele v učni program osnovnih šol latinščino, bi »Slovenec« gotovo prazdravil ta napredek, češ da je v interesu katolicizma.

— Odhajajočemu podkonzulu g. dr. Zahorskemu so snci v restavraciji »Zvezde« priredili prijateljski poslovilni večer. V lepo zasnovanem govoru se je poslovil od odhajajočega dobrega našega prijatelja g. dr. Peršina, ki je naslikal g. podkonzula kot vzor človeka, kot plemenitega, poštvalnega prijatelja in prepričanega Slovana. V istem smislu so še govorili prof. Ivan Vavpotič, R. Pustoslemšek in dr. Igo Gruđen. Splošno pozornost je vzbudila g. Skušková, ki se je poslovila od g. podkonzula v zvočnem svojem maternem japonskem jeziku. G. podkonzul odpotuje v Prago v četrtek, 8. t. m.

— O zatiranju predenice. V smislu zakona z dne 11. februarja 1893, št. 10 državnika razglašajo mestni magistrati: Prostorniki, užiivalci in najemniki zemljišč morajo po svojih njivah, travnikih, pašnikih, poških mejah, cestnih obronkih, železniških nasipih in po drugih zemljiških zatreh predenice vsaj predno začne cveteti. Ako se bo našla na kakem zemljišču predenica že cvetoča, se bo uničila brez odloga na zamudnikove stroške. Brezbriznejši se kaznujejo z globo do 2000 D. v slučaju neizterljivosti se spremeni globa v zaporno kazen.

— Milijunska škoda po povodnji. Pojedelsko ministrstvo je sedaj izdalo uradno poročilo o milijonski škodi, ki so jo povzročile zadnje povodnji po raznih naših krajih. Celokupna škoda znaša 20 milijonov dinarjev, najbolj prizadet je bil valjevski okraj, kjer znaša škoda skoraj 10 milijonov dinarjev.

— Zdravstveno stanje mesta Ljubljane. Zdravstveni izkaz mesta Ljubljane od 27. aprila do 3. maja izkazuje to-le statistiko: Umrlo je 23 oseb, 10 moških in 13 ženskega spola (tulec 9). Smrti vzroki: jetika 4, možganska jetika 4, možganska kap 1, srčna hiba, boleznj šila 1, rak 2, drugi naravni smrti vzroki 14, samomor 1. Medtem čašom se je rodilo 23 otrok, 11 moškega (1 motvorenec) in 12 ženskega spola. Naznanjene nalezljive bolezni: davica 2, skrlatica 3, trebušni legar 1, dušijvi kašelj 1.

— Celjske vesti. Mestno gledališče. V soboto 10. maja se ob 16. urah pri v našem mestnem gledališču m'adinska igra »Snežulčica«. — Himen. Poročil se je v nedeljo g. dr. med. Franjo Benedičič z gđ. Miro Kladičnikovo. Isti dan se je poročil poštni uradnik g. Leo Višner z gđ. Marico Gross. Bilo srečno! — Skrlatica v Celju. Zadnje dni so v Celju zopet konstatirali tri slučaje skrlatice. — Sokolsko društvo v Celju priredi v nedeljo 11. maja pešizlet v Griže. Zbrališče pri vremenski hišici v mestnem vrtu. — Svinjski sejem minulo soboto je bil zelo živahen. Pripeljalo se je 230 vakovrtnih plemenskih svinj. Cene so bile sledeče: od 5—7 tednov stari prašiči 125—200 D; od 7—9 tednov 200—300 D; od 12 tednov 300—400 D; 3—4 mesece 350—425 D; 5—6 mesecev 500—600 D; 7—8 mesecev 750—800 D. — Prva nogometna tekma se je v nedeljo popoldne vršila na Glaziji med SK Celje in SK Šoštanj. — Končala je v razmerju 9:0 v korist SK Celje. — Občinske volitve za občino okolica — Celje so bile razpisane v soboto 3. t. m. Vršile se bodo na dan 16. junija. — Mestni magistrat razglašja: V smislu dopisa kr. okr. glavarstva Celje se poziva vsi lastniki obrtnih koncesij, kateri so se zavezali k periodičnim datjavam v prid Udruženju vojnih invalidov, da javijo do 12. maja pri mestnem magistratu, soka št. 2, za katere zneske so to storili. — Staro vojaško bolnišnico na Ljubljanski cesti bodo podrli. Oftertalna licitacija za podiranje tega poslopja se bo vršila dne 16. maja ob 10. dopoldne pri komandi Celjskega vojnega okruza.

— Mariborske vesti. Razprtije. V nedeljo so ob priliki glavnega zbora Zveze južnoštajerskih obrtnih združenj vsi delegati iz vse ostale štajerske nastopili z enotno kand. listo. Mariborčani, ki bi bili morali vprašanje kandidatov že zdavno preje uređiti med seboj, so nastopili zadnji in ko je bila že ena lista prečitana, je pripadla v splošno presenečenje še druga — kontra lista in to samo radi ene osebe. Še bolj žalostno je glede razstave. Enkrat so bili vsi za to, da se letos ne priredi nobena obrtna razstava in da se cela štajerska udeleži skupno ljubljanskega velesejma, potem so bili vsi za to, da se vendar vsaj nekaj priredi tudi v Mariboru. Nato so se razdvojili; eni odločno za, drugi odločno proti prireditvi. Spor je odločil veliki župan dr. Polj s tem, da je oficiojno prevzel predsedstvo razstave. Komaj se je to zgodilo, že so se začele spletke, da bi veliki župan odločil predsedstvo. Da take razmere niso v korist dobri stvari, je jasno. — Zaključek in uspeh umetniške razstave. V nedeljo se je žalostno, kakor se je pričela, tudi zaključila razstava »Kuba mladina«. Posejlo jo je 210 odraslih, 81 dijakov, to je bil ves obsek od 16. aprila do 4. maja. Prodana se je ena s'ika »Desetnik« in en klp. obole delo Toneta Kralja. Klub seveda ne bo mti kri vseh stroškov. — Repriza »Cardaske kmetinje« v nedeljo zvečer je uspela še sjašnejše, kakor premiera. Hifa je bila natlačeno polna na stolišči naravnost prepelna. Režija je izborno uspelo delo Kurta Bachmana, a predstava sama pa mojstersko delo ravnatelja opere g. Mitroviča. Obema je občinstvo pritrjalo burne ovacije.

— Pustke vesti. — Avtomobilna zveza Haliče-Ptuj. Ze dolgo se govorilo, kako potrebna bi bila avtomobilna zveza Halič z Ptujem. Kakor slišimo, se je za to važno podjetje resno zavzel domačin Anton Rakuš. Avtomobilna zveza bi bila jako velikega pomena posebno za vinogradsko trgovino. Nogometna tekma. V nedeljo dne 4. t. m. se je vršila na igrišču SK Ptuj nogometna tekma med SK Svoboda in SK Ptuj, katere je končala 2:2. — Skrajni čas bi bil, da bi se osnoval v Ptuju slovenski športni klub, ki bi bil gotovo bolj si od SK Ptuj. — Društvo čebelarjev, podružnica Ptuj, priredi dne 11. t. m. pri g. Franu Kouklierju v Spodnji Hajdini predavanje o čebelarstvu. Predavanje se prične ob 14. popoldne. — Radio-klub. Kakor slišimo, se namerava tudi v Ptaju ustanoviti Radio-klub.

— Smrtina koša. V nedeljo 4. t. m. je preminula v Gradcu ga. Julija Poznikova, vdova inženjerja Radivoja Poznika, ki je bil umrl v Dun. Novem mestu pred 30 leti in bil dobro poznat starejši generaciji naši na Dunaju v letih 1880—1890. Izdajal je m. dr. »Slovenski Almanah« in bil za to kazensko premeščen v Krensko, odtod pa v Dunaj. Novo mesto; s Kranjskega so ga dali na Dunaj radi vol. agitacije proti takratnim vladnim kandidatom za drž. zbor. Pokojnik Poznik je bil ves čas naročen in sotruden našega lista. Vrli narodni ženi blag spomin, žalujomči naše sožalje!

— Iz Amerike. V kraju Sheboygan, Wis je umrl rojak Viktor Kastelic. Bolehal je na jetiki. Umrl je v starosti 50 let. Pokojnik je bil član raznih ameriških društev ter je zapustil ženo in enega sina. V istem kraju sta umrla tudi Marija Kregelj in Janez Povše, ki je bil eden prvih tamšnjih naseljenecv. Na smrti postelji leži rojak Smrke. — Pred kratkim je tudi umrl večletni naseljenec Fran Vidic.

— Za češko šolo v Sofiji se je nabralo ob letošnji velikonoči 200.000 levov. Pričakuje se še darila s strani bank in veleindustrijalcev. Tako poroča »Češkoslov. Republika«.

— Praški otroci v graščkem kopališču. Te dni je prispelo v morisko kopališče v Graščko 51 čeških otrok, ki se bodo odpravili tam na delu morskoga brega, s strani Čehov v najem vzetem.

— Papirnat denar v prometu. Po podatkih Narodne banke je bilo dne 22. aprila t. l. v prometu papirnatega denarja 5 milijard 549 milijonov in 600.000. V zadnjem času se je obtok papirnatega denarja znižal za eno osminko.

— Pustolovine Anke Matičeve v Beogradu. Beograd ima zopet svojo malo senzacijo. Pred dnevi je bila aretirana uradnica uprave fondov Anka Matičeva, ki je izvršila drzne seplearje in malverzacije. Da bi postala kazna uradnica je odšla v dekanat filozofske fakultete beogradske univerze in tam izdelala spravečo o dovršeni fakulteti neke svoje prijateljice. Slično spravečo je izstavila tudi sebi in ga podpisala s imenom rektorja univerze Bogdana Gavrilovića. Uspelo ji je tudi na zagoneten način pridobiti si uradni žig univerze. Na podlagi tega spravečo je bila imenovana za uradnico. Kot kazni uradnici so bili Matičevi poverjeni zelo delikatni posli in je tekom svojega dvamesečnega službovanja izvršila več zlorab. Ponarejala je razna potrdila, izbrisala uradne številke in uničevala uradne dokumente. Pokojniške doklade svojih prijateljic si je pridržala. Istotako je bila oškodovana država za 15 tisoč dinarjev. Da pa ne bi bila državna blagajna oškodovana je zadrževala par mesecev izplačilo tantom. Preiskava proti Matičevi se nadaljuje in je pričakovati še interesantna razkritja.

— Pred procesom proti hajduku Čarugi. V kratkem se vrši proces proti Čarugi in sokrivcem. Čaruga bo zagovarjal dr. Michl, Pavla Frpica in Luko Sulentića dr. Nikola Gjuričić-Biorac, Jurja Jurkovića in M. Lončarića dr. Praprotnič, Nikolo Mihajlovića in Ivana Seithoffera dr. Avgust Petrović, Stjepana Šikića in Marka Bojanića dr. Matej Perić. Kakor javljajo listi je tudi dr. Michl odklonil zagovarjanje Čaruge, ker bo zastopal privatnega oboževca nadlogarja Tomljenovića. Odvetniška zbornica v Osljeju stoji pred težkim problemom.

— Žena — morilka. Osišeski listi poročajo interesantno dogodo o razbojniški topi, ki je bila pred kratkim prijeta v Vrbovi. Na čelu te tope je bila — ženska. Imenovana je prišla pred dvema letoma v Vrbovo s svojim možem, Čedom Višato. — Stanovali so pri Stanku Zuziji, ki je bil znan kot glasovit razbojnik. Višatova je bila vedno elegantna in je imela predevek »svinata gospa«. Oče Zuzijin je bil pošten človek in je vedno grozil sinu, da ga ovadi, ako ne opusti svojega vlomilskega poklica. V prepiru, ki je nastal med obema, je m'ajši Zuzija ubil svojega očeta. Umor je ostal prikrit. Malo za tem je topla vlomila v davčni urad v Sisku. Radi plena so se potem sprli in razšli. Zuzija je vrgel iz stanovanja Višato in tega ženo. Slednji so se nato preselili k članu tope Karlu Mohleru. Ko so hoteli prenesti stvari iz Zuzijevega stanovanja, je Zuzija ustrelil Višato in Mohlerovega mlajšega brata ter se nato sam prijavil orožnikom. Sedaj je bil tudi odkrit umor njegovega očeta. Obsojen je bil na 20 let. — »Svilena gospa«, sedaj vdova, se je poročila z Zuzijevim tovarišem Markom Trubićem in sta ustanovila novo vlomilsko tolopo, na čelu katere je bila »gospa Višata«. Sestra umorjenega Višate je zahtevala od »svilene gospa« 7.500 Din in ker ji ni dobila, je celo družbo ovadila orožništva. Aretiranih je bilo mnogo članov tope.

— Polcijska kronika. Ovadb: tatvina 1, kaljenje nočnega mira in pljanost 2, cestno-policijski red 11, prekrščenje police 1, pasji kontumaci 1, poškodba tuje lastnine 1, zglaševanje predpisi 1, poskušeni samomor 1. Tatvina 1. Tereziji Praunseil stanujoči na Prulah je bilo s okna ukradenih več cvetic. — Delavcu Brinovu je bila ukradena površna obleka, vredna 300 Din. — Splašeni konji. Gostilničarju Ant.

Habjanu v Zgornji Siski so se splašili konji ki so zdrveli po Gosposvetski cesti. Habjan je padel pod voz in se precej poškodoval. Konji so se zaleteli tudi v voz hlapca Janše. Vozček-zapraviljivec se je pri karambolu skoraj razbil.

— Poskušeni samomor. Služkinja Apolonija Močnik je skočila na Gosposvetski cesti s prvega nadstropja hiše. Pri padcu je zadobila težke notranje poškodbe in so jo morali prepeljati v bolnico.

— Razni vlom. Na Rovah je bilo vlomljeno pri trgovcu Karlu Rodetu. Ukradenih je bilo različnih predmetov v vrednosti 850 D.

— V Lemanosih je bilo vlomljeno pri posestniku Leopoldu Manku. Ukradeni je bilo več obleke in nekaj zlatnine v vrednosti 4500 Din. Posestnik Ivan Legat iz Lesc pri Bledu je bil odpeljan dvoprežni tovorni voz, vreden 3000 Din. — Velik vlom je bil izvršen 1. tm. v Velikem Šerju, občina Loka pri Zidanem mestu. Vlom je bil izvršen v trgovino Rudolfa Zeleznička in je bilo ukradeno raznega blaga v vrednosti 11.000 dinarjev.

— Iz raznih krajev države. Vsled izgredov, ki so jih povzročili komunisti dne 1. maja je bilo 18 oseb v Novem Sadu aretiranih, od katerih je bilo 13 do sedaj izpuščenih. — V Sarajevu je bila aretirana 25-letna Hasija Hadžović, ki je zadavila svoje nezakonsko dete. — Pri Novem Sadu je vlak povozil 40-letno Drago Bajić, rodom iz Like. Odrežani sta ji bili obe nogi. — V Novem Sadu je dne 1. maja pogorela do tal velika tvornica za izdelovanje oglikove kisline »Magwitz«. Škoda znaša nad 75.000 D.

— V Subotici sta se obesila 68-letni Gjorgje Urban in 74-letni Ljuba Guzin. — V tvornici tanina v Sisku je eksplodiral pred dnevi parni kotel. Trije delavci so dobili težke opekline in sta dve že umrla. — V Beogradu je izvršil samomor delavec Miloš Gulić. — V počaščenju spomina g. Terezine Verbaš so darovali družbi sv. C. in M. Milka Din 200. — Krstina, Zinka in Kasta Din 100.

NEVARNI NABOJL

Že kmalu po vojni se je dogodilo nekaj slučajev, da so se vojaške puške sisteme Manlicher, ki so jih imeli ponajveč neupravičeni, razletele in sicer v onem delu puške, kjer je vložena patrona. V zadnjem času pa so se taki slučaji še pomnožili in baje je Kranjska puškarna pri preiskuševanju pušk imela štiri take slučaje, ki pa k veliki sreči niso zahtevali človeških žrtev. Ako pomislimo, kako je to nevarno, se moramo čuditi, da so streli ostali živi. — Zaklope puške je odneslo več metrov v stran s tako silo, da so se zapčili v zid. — Dolgo se ni moglo ugotoviti povoda, dokler ni končno to ugotovil neki puškar v Kranju. Ko mu je razrgalo cev in odneslo zaklop, je odprl ostale zaboje magacina in dobil v slednjih mesto običajnega brezdimnega smodnika št. 5, ki je sivekaste barve nekako tak, kakor luščine konopljenih zrn, modrikaste prizore. Vzel je drugo staro manliharico, jo nabasal z ostalo patrono in izstrelil z preiskušalno napravo. Pa tudi v tem slučaju je puška razrgala. To je bil torej dokaz, da povzroča eksplozijo smodnik. Slučaj se je takoj naznanil vojaški oblasti in ostale patrone odposlale v preiskuševališče v analizo. Sumi se, da so te patrone bile med vojno podtaknjene avstrijski vojski in so bile kasneje od nepočinanih shranjene in uporabljene. Uporabljanje pušk manliharic za lov in streljanje od strani privatnih oseb, pa je že sploh prepovedano po zakonu, ker so te puške ostale od avstrijske armade itak le državna lastnina.

— PLES NA VULKANU, film iz življenja ruskih revolucionarjev-rodoljubov. Maščevalnost zapušene grofice in poštvalna ljubav slavne pevke tvorita podlago pretresljivi žalogr. ki kulminuje v tem, da pade ona, ki je vse zarotnike osvobodila krutega nasilnika, od krogle, spaljene iz vrst razjarjene množice. Siasita Violeta Napierška, mična Lela Pary in elegantni Robert Scholz so glavni predstavitelji te krasne drame. Še danes in jutri v »KINO TIVOLI«.

— Radiomanacijsko termalno (38° C) kopališče Toplice pri Novem mestu (Dolenjske Toplice) je po dveletnih renovacijah in po opremljenju z vsem modernim komfortom stalno odprto od 1. maja t. l. dalje. S kopališčem je združen specialni sanatorij z elektro — mehano in dietetično terapijo. Vse kopališke naprave so neposredno nad izvirki brez vsakega privajanja po ceveh in brez sesak, kar edino jamči za popolno radiomanacijo in največje zdravilne uspehe.

Turistika in sport.

— Izlet Srbskega planinskega društva. Na pravoslavne velikonočne praznike je priredilo »Srbsko planinsko društvo« izlet na gore ob reki Kolubari. Izletnikov je bilo 45. Izleta so se udeležili centralna organizacija v Beogradu, srednješolska podružnica iz Novega Sada in kot gost profesor slavistike na vseučilišču v Oxfordu Gordon. Med izletniki je bilo tudi več beogradskih Slovencev. Izletniki so se najprej napotili v Valjavo in od tu ob reki Kolubari do Jovanja, kjer so prenočili. Od tu so se povzpeli jutraj na Medvednik in popoldne na Jablanik. Prvi dan pravoslavnih velikonočnih praznikov so napravili turo na Veliki Povlen (1480 m), kjer se jim je nudil krasen razgled na črnogorskega sorskega orjaka Durmitora. Na povratku so se ustavili v Arangjelovcu, od koder se je del izletnikov napotil še v Oplenac, da si ogledajo na Vančaču kamenolom marmornja. Ob povratku so izletniki sklenili, da poleti prirede desetdnevno ekakurizjo v Južno Srbijo in se vnapo na Šarplanino.

— Teško-atletična sekcija SK Slovana je imela v nedeljo v Mostah v tamonšni dvorani Sokola svojo prvo javno prireditve, ki je služila predvsem v svrhu propagande. Občinstvo, ki se ga je zbralo precej, je prišlo na svoj račun. Nastopili so trije pari v francoski stilni rokoborbi in en par v angleškem boks. Izid prve rokoborbe Vospersnik (težka teža) proti Petriču (srednja

teža) je bil zmagovalci za prvega. Rokoborba Petrič proti Košinski (oba srednja teža) je ostala neodločena. Najinteresnejšo borbo pa je nudil par Pipenbacher—Tičar. Borba je bila naravnost klasična in je ostala neodločena. Tičar je sicer fizično močnejši, dočim je Pipenbacher izreden tehnik. Nato se je vršil napeto pričakovani boksmatch med Brunom Vavpotičem in Banovcem. Vavpotič, kateremu se je poznal sistematičen trening, je pokazal izredno tehniko in talent ter je po krasnem boju že v tretjem kolu svojega nasprotnika s knock-out-udarcom položil na tla. Zadnja dva para sta žela s strani moždanske publike obilo priznanja. Slovanova težko-atletična sekcija priredi v nedeljo 11. t. m. propagandni izlet v Koševje, kjer nastopita poleg omenjenih še dva para.

— Začetek olimpijade v Parizu. V nedeljo so se začele v stadijonu Colombes olimpijske igre z rugbytekmom med Francijo in Rumunijo. Zmagala je prva v razmerju 16:3.

— Tržaški nogomet. Na povratku v Italijo je gostovala veronska »Hellas«, ki je premagala »Hajduka« v Splitu 4:0, s tržaškim prvakom CS Ponziana. CS Ponziana je zmagala veronsko moštvo z 2:0. SK Primorje je igralo proti Ponziani na Velikonoči po nadmočni igri z 3:2.

— Zasluzki ameriških boksarjev. — V kratkem se vrši dvoboj med najboljšim južnoameriškim boksarjem Firpom in Francozom Renaulom. Zmagovalec prejme nagrado 200.000 dolarjev v našem denarju 16 milijonov dinarjev.

— »Pro Vercelli«, dolgoletni prvak Italije, igra 15. in 16. junija v Splitu.

— Reški nogomet. Tretjerazredni CS »Flume« : komb. Hašk 2:1.

— Angleška moštva na Dunaju. V nedeljo 11. maja igra na Dunaju Cardiff City proti Viennu, 8. in 9. junija pa Bolton Wanderers.

— Finale nogometnega prvenstva Španije se vrši med FC Barcelono in Real Madridom.

Razgled po slovenskem svetu.

— Boljševiška grozodejstva. Harbinski dnevnik »Svjete« poroča, kako so boljševiki nedavno zatrli kmetijski upor v amurskem kraju. Sovjetska vlada ima posebne vojaške oddelke, takozvane »Karatelne otriade« (kazniški oddelki), ki so pod vodstvom državne politične uprave (črezvičajke) prava šiba božja za vsakogar, kdor si drzne nastopiti proti vladajočim razmeram. Ti oddelki so požgali v amurskem kraju 16 vasi. Okoliščine v katerih se je vršila ta zverska ekspedicija rdečih teroristov, nas spominjajo na srednjeveške navade barbarskih plemen. Pobesni vojaštvo je streljalo kmete brez vsake preiskave, uničilo jih je in pretevalo s kopiti, oskrunjevalo je ženske in pobijalo jaco in starčke. Vsa grozodejstva pričajo javno, da se sovijski režim ni prav nič izpremenil. Očividce opisuje grozne podrobnosti divjega terorja po vaseh, ki so bile osumljene soudeležbe v uporu. Te vasi so raztresene po neobljudenih pustinja in oddaljene druga od druge po več sto kilometrov. Vojštvo jih je obkolilo. Starci, ženske in deca se je srila in bežala na vse strani. Kazniški oddelci se je nastanili po kmetiških izbah, nakar se je pričel obračun z vasčani. Vse, kar je imelo količikaj vrednosti, je bilo takoj zaplenjeno. Perilo, obleka, poljedelsko orodje, živina in perutnina, vse je šlo v boljševiško malho. V neki izbi se je naselilo sodišče. Tu so se vršile preiskave in zaslišavanja osumljenih kmetov. Preiskovalni sodnik je imel svoje pomočnike, ki so mučili kmete kakor v času španske inkvizicije. Sodili so po revolucionarni vesti, to se pravi, streljali so vsakogar, ki je bil količikaj na sumu, da simpatizira z uporniki. Še večkrat so osumljene mučili do smrti. Eksekucije so se vršile v navzočnosti vseh vasčanov. Deco so pobijali v navzočnosti roditeljev, može v navzočnosti žena. Ko je bilo vse to končano, ko so posuroveli agenti črezvičajke oropali vse vasi in nasitili svoje živalske instinkte, so se umaknili in pri odhodu zažgali vse. Prebivalstvo seveda ni smelo gasti ali reševati svojega premoženja, kajti podivjano vojaštvo je čakalo v bližini, dokler ni vas pogorela do tal. Nato se je pričela kalvarija nesrečnih kmetov. Večinoma starci, ženske in deca je morala zapustiti vpepeljena bivališča in bežati po snegu in mrazu v sosednje vasi. Strašno sliko je nudilo to preseljevanje. Izmučeno, prestrašeno in obubožano vaško prebivalstvo je bežalo pred pljanim vojaštvom, da si reši vsaj golo življenje. Onemogle matere so nosile v naročju prezebo deca. Bili so slučaji, da je dete v materinih rokah zmrznilo. Strašna procesija se je pomikala po ledeni pustoljini in predno je prispela do druge vasi, je ostalo v snegu marsikatero truplo. Tako kaznujejo boljševiki najmanjši odpor proti sovijskemu režimu. Kazen zadene v enaki meri delavce in kmete kot inteligenco, daki je vlada formalno kmetkodelavska.

— Lijen se je baje učil tudi češki. Časopis »Pravda« prinaša članek Trockega o Ljenu, v katerem pravi: Lijen se je neumorno izobraževal in je zasledoval življenje na vsem svetu. Poslednja leta svojega življenja je v uradnih zasedanjih neopazno študiral češko slovico, ker se je hotel na ta način bolje spoznati s češkimi delavci, za katere je kazal živo zanimanje.

— Češkoslovaške tobačne tvornice glede narodnosti. Tobakne tvornice v pomembnih Čehih so se zdale samo zate, da bi držale in jačile nemštvo. Dobro se še spominjamo, kako se je zanje pogajal znani nemški poslanec dr. Schreiner. Vse tobačne tvornice so ostale pomembnevalne trdnjave, kakršne so bile tudi v češkoslovaški narodni državi. Ogledimo si n. pr. tobačno tvornico v Tuhovali. Pred prevratom je bilo tam 9 nemških uradnikov danes uraduje v njej 5 nemških ter 3 češki. Pred prevratom je bilo tam 7 nemških poduradnikov, na noben Čeh, danes jih služuje v njej 11, a ni med njimi niti enega

Če. Izmed pisarniškega personala je bila tam 1 Nemka, danes sta tamkaj 2 Čehi in 1 Čehinja; med uslužbenci je tam danes samo 1 Čeh. Zanimivost je to, da so številke glede delovnih moči. Pred prevratom je bilo tam 59 Nemcev, 3 Čehinj in 467 Nemk danes sta tam 2 Čeha 75 Nemcev 7 Čehinj ter 487 Nemk. Take so narodnostne razmere v tobačni tvornici v šestem letu Češkoslovaške republike. Sprejetih je bilo 16 nemških delavcev, a samo 2 Čeha, nemških je bilo sprejetih 20, čeških 5. Čehi iščejo dela, da se z delom svojih rok prežive, nemški občani imajo zemljišča pa so sprejemani. Treba je samo pogledati, odkod na novo sprejeti delavci in delavke prihajajo. Ravnanje tvornice je Nemec, njegov namestnik pa Čeh, nadzornik je Nemec, 3 kontrolorji so Nemci, 2 oficija pa Čeha. Poduradniki vsi Nemci, 2 pisarja sta Čeha, oficijalka je Čehinja, uslužbenec vratar je Čeh. Čehi so zopet kakor v bivši Avstriji samo za pisarje in vratarje, od kontrolorjev in nadzornikov ni niti 1 Čeh! Tako se plačuje Nemcem za to, da so po prevratu pritiskali in delali na to, da so po prevratu pritiskali in delali na to, da bi tobačna tvornica pripadla Deutschböhmen! V tvornici češkoslovaške države je običajni jezik nemščina.

Angleško-ruska konferenca.

G. Macdonald je otvoril prošli teden v Londonu angleško-rusko konferenco.

Rusko delegacijo vodi g. Rakovski, ki je razen tega oficijelni zastopnik Rusije v Londonu. Njegov pomočnik je g. Tomski, član ruske komunistovske stranke, temu stoji ob strani štirje delavci kot sodružniki. Na drugem mestu se udeležujejo konference agenti Vnjetorga, to se pravi zunanje trgovine, monopolizirane od države, potem dva finančna specialista in po en juristični izvedenec in tajnik.

Splošno se je menilo, da bodo Rusi kot po navadi, zavlekli konferenco v brezkončnost, toda nekateri angleški dnevniki pravijo, da se bo konferenca doba skrajšala za nekaj mesecev, ker Rusi zelo nujno rabijo denarja: zato se bodo praktične stvari načele bolj praktično kot se to splošno vidi pri konferencah z Rusi.

Znano je, da so glavne točke sporazuma, katerega skleniti ima konferenca namen, sledeče: 1. priznanje Rusije in njenih obveznosti napram Veliki Britaniji; 2. izplačevanje britanskim državljanom, ki so dobavljali bodisi ruski državi, bodisi zasebnim tvrdkam v Rusiji; 3. emisija ruskega posojila na londonskem trgu.

Vprašanje, ki se je prvo stavilo pri zeleni mizi, je odškodninsko vprašanje. Baje hoče g. Macdonald vzeti nase popolno odgovornost Velike Britanije v protiboljševiških bojih. Seveda je nemogoče natančno določiti delež škode, ki jo je napravila Velika Britanija. Pred vsem je treba, da se sprejmejo sovjetске cenitve glede splošne škode; na drugem mestu pa bi razdelitev škode sorazmerno na posamezne zaveznike privedla do prerakanja brez konca, kot to vidimo pri vseh dosedanjih evropskih vprašanjih. In tako vlada splošno mnenje, da bo sprejet ruski predlog medsebojnega anuliranja ruske odškodninske zahteve napram Veliki Britaniji in enako veliko britanske napram Rusiji.

Preostalo bo vprašanje privatnih kompenzacij in to bo eno glavnih trnjevih vprašanj konference. Izvedenci v teh zadevah so mnenja, da je najbolje, če se zasebniki zmenijo sami med seboj na podlagi načrta, ki se je lani sprejel na lausannski konferenci za zasebne tirjave v Turčiji. Angleški trgovci se nimajo ničesar bati za svoje interese, ker obe stranke vedo, da je Rusija prisiljena prav kmalu zahtevati posojilo v Londonu. Jasno pa je, da posojilo ni mogoče, ako ni ruski kredit dovolj dober. In dovolj dober bo le v slučaju, ako bodo sedanji upniki dobili med tem časom plačilo, ki jim gre.

Gotovo je, da bo precej tednov preteklo v dogovorih, predno bodo komisijske povelje, da bo konferenca prišla do točke, ki bo vzbudila zanimanje javnosti.

Stališče francoske vlade napram tej konferenci je sledeče: Francija ni vprašala, ali jo bodo tudi povabili na to konferenco, toda pripravljena je, v slučaju, da jo povabijo, se je udeležiti.

Za britansko vlado je anglo-ruska konferenca posebna zadeva med Veliko Britanijo in Rusijo in ne mislijo nanjo povabiti drugih narodov. Diplomatski položaj je sledeči: skupna akcija zaveznikov v ruskih zadevah se je končala s konferenco v La Haye, ki je sledila Genovskimi konferenci v začetku poletja 1922. V Genovi in v La Haye se je Lloyd Georgeova britanska vlada zelo trudila, da bi sodelovala Francija pri skupni ureditvi ruske zadeve. Reči smemo, da ste se konferenci v Genovi in La Haye končali z neuspehom, ker Francija ni hotela sodelovati. Sedanji položaj pa zahteva, da vsak posamezni zaveznik zase uredi svoje zadeve z Rusijo. Ako bi se pa Francija hotela udeležiti pozneje kake skupne konference zaveznikov z Rusijo na podlagi konference v La Haye, ali kateri koli drugi podlagi — tako je angleško mnenje — bo britanska vlada prav rada priprav-

ljena, tu sodelovati, seveda ne da bi se dotaknila dogovorov, ki bodo sklenjeni izključno med Rusijo in Veliko Britanijo na sedanji londonski konferenci.

Luzzatti o zaščiti manjšin.

Na kongresu sociologov v Rimu za zaščito narodnih manjšin je govoril tudi Luigi Luzzatti. Povabili so ga, naj pride na zaključno sejo kongresa. Luigi Luzzatti je eden najuglednejših italijanskih nacionalnih ekonomov, on si je pridobil najboljši sloves kot politik, kot sociolog, on je bil vzgleden finančni minister.

Luzzatti se je odzval vabilu, prišel je in govoril tako-le:

»Veseli me, gospodje in dragi tovariši, da se moremo osebno seznaniti z vami. Učitelji ste sintetične znanosti, ki se še le razvija, ki sloni na solidarnosti bogatih z ubogimi, mogočnimi s šibkimi, učenih z nevednimi, tistih, ki žalibog, v eni in isti državi spoštujemo etniške in verske manjšine, sledeč našim naukom, in tistih, ki v imenu domovine zatirajo te manjšine in s tem onečašajo domovino, ker jo preveč monopolizirajo, kakor so delale to vojaške vlade, ki so, na srečo, izginile.

Naša znanost ima svoje poslanstvo. To ni samo velika ideja, ki se pridružuje drugim znanostim, marveč je veliko čustvo, ki poživlja tisto idejo. Mi ne smemo samo razsvetljevati duhove, marveč tudi boljšati srca, usvajajoč si kot znak veliko načelo sv. Bernarda: Lucere et ardere perfectum est.

Da se to posreči, dragi tovariši, ne smete biti samo profesorji, marveč tudi apostoli! Civilizirani svet s svojo ne-civilizirano potrebuje zelo ta apostolat. Dovolite mi, da navedem samo en primer, poln solza in mučeništva: velikega Gladstona (pokojenega velikega angleškega državnika in tesnega prijatelja biskupa Strossmayerja). Ta zaščitnik zatiranih narodov je v zadnjih letih svojega življenja poveril Bryce-u in meni obrambo nesrečnih Armencev, teh največjih mučnikov civilizacije. Pred strašno vojno in med njo, po težko doseženem miru so se pokoli nadaljevali (med preganjanjem so izgubili milijon svojih bratov), a danes, ko so raztreseni po Evropi in drugih kontinentih, pričajo o obnemoglosti, solidarnosti v dobrem za rešitev zatiranih, šibkih, nedolžnih.

Na delo, na delo torej, dragi tovariši! Človeška beda potrebuje znanost, ki naj ne pomeni samo sintezo socialnih nauk, marveč osvoboditev od vsakega zatiranja, v prvi vrsti pa verskega in narodnega, da bo preko naše domovine, ki jo moramo ljubiti, sijal kult človekoljublja!«

Plemenite Luzzattijeve besede, namenjene brez dvoma vsemu svetu, naj bi donele pred vsem po Italiji in razsvetlele naj bi glave vodilnih državnikov, da bi uvideli, da oni... ki hoče zatirati šibkejšega v imenu domovine, le onečašča domovino. In koliko onečašanja italijanske domovine je bilo izvršena po vojni samo v Juljski Krajini! Mi smo opetovano naglašali to onečašanje, sedaj potrjuje eden največjih italijanskih mož sedanje dobe, da smo imeli prav z navedenim naglašanjem. Luzzatti kliče na vse strani, torej tudi v Rim: kdor hoče zatirati šibkejšega v imenu domovine, ta onečašča domovino.

K tem vzvišenim besedam odličnega Italijana izvajamo, da kdor pomaga šibkejšemu in mu da pravice ter vpoštevajo njegove želje v imenu domovine, ta dela v korist svoje domovine ter vsem obdaja s častjo in sijajem pred vsem svetom. Tako politika med »drugorodci« bi bila za Italijo največjega haska v notranji, pred vsem pa v zunanji smeri.

Bajka o nemški revščini.

Poslanec unijske države Massachusetts v Washingtonu, g. A. Piatt Andrew, je imel 24. marca v parlamentu govor, iz katerega posnemamo sledeča izjavljanja. Šlo je namreč za dovolitev kredita 10 milijonov dolarjev za gladojočo deco v Nemčiji. Ta govor je vzbudil v Zedinjenih državah veliko senzacijo. Andrew je med drugim dejal:

Prošlega oktobra sem bil v Nemčiji in sem preživel nekaj dni v Ruhrskem ozemlju. Obiskal sem večino velikih mest, ki jih pokriva: Essen, Düsseldorf, Duisburg in Bochum. Mislim sem, kot si gotovo vsi predstavljate, da bom našel povsod znake trpljenja in pomanjkanja. V resnici sem pa našel povsod dovolj in raznovrstno hrano in restavracije so bile natlačene polne. V večini je igrala godba in zamašni so pokali kar sami od sebe. Ogromen je bil naval množice na opero in druga gledališča. Tudi v trgovinah je bilo mnogo ljudi, toda največji vtis je name napravilo to, da so se povsod zidale visoke nove hiše, velike trgovske trdnice, silne tovarne z visokimi dimniki. Gradili so veliki prekop med Renom in Herno in v mestih, skozi katere vodi, so se zidala velika pristanišča, ladje-

delnice in nova poslopja. Nekatera izmed njih sem celo fotografiral.

Mnogo sem se razgovarjal z Nemci najrazličnejših slojev, s trgovskimi komitiji, z bančnimi uradniki in z delavci na cesti in v pivnicah. In spoznal sem sledeče: Nemčija nikakor ne trpi valed pomanjkanja živili ali bogastva, temveč vsled slabe uprave, ali bolje rečeno, slabe razdelitve. Lahko rečemo, da je v splošnem dežela bolj bogata, kot je sploh kdaj bila.

Ogromna večina nemškega naroda je postala žrtev najkolosalnejše goljufije, ki jo je svet sploh kdaj videl od časa Johna Lawa sem. Bogataši so se odebili na račun svojih sodelavcev. Ne morete si predstavljati, kakšen utis je napravilo na Nemčijo izdajanje milijonov, bilijonov, trilijonov in kvadrilijonov papirnatih mark. In ne smemo pozabiti, da se ta papirnat denar ni izdal samo od narodne vlade, temveč od vsake nemške države in od vseh korporacij. V Kruppovi tovarni, katero sem si ogledal, sem zapazil, da se tiskajo bankovci po 500 milijonov, po en bilijon in po en bilijon in pol. Isto se je godilo pri Stinnesu in Thyssenu in v kakih dvajsetih tovarnah in rudokopi. Ta papirnat denar so izdajali z garancijo nemške vlade, da se plačajo delavci. In tu leži vzrok vsega današnjega trpljenja. In če danes nekateri otroci v Nemčiji trpijo, se nahaja zdravilo za to v nemškem bogstvu samem.

Če si v Nemčiji morejo bogati sloji nuditi toliko razkošnosti, če so žetve normalne, če nič ne ovira uvoza živil, če ima ta narod pri nas kapital 13 sto milijonov dol., če Nemci iz naše države uvažajo baker in bombaž in druge sirovine, ki jih rabijo, zakaj bi jim potem, v imenu splošnosti, morali dati dario desetih milijonov dolarjev, ki bi jih utrpeli naši davkoplačevalci?

Drobiž.

* Ljudje bodočnosti. Če smemo verovati prorokovanjem nekega angleškega zdravnika, potem ljudje bodočnosti baš ne bodo napravljali najugodnejšega vtisa. Imeli bodo po zadržili zdravnik, obsežnejšo glavo, majhno telo, zato pa tembolj dolge in širše noge. Prorokovanje temelji v glavnem na soglasnih izjavah londonskih klubčarjev in čevljarjev, ki trdijo, da odjemalci zahtevajo vedno večje klubčke in čevlje, katerih povprečni primer dosega danes že višek, ki se jo je smatralo do predkratkih izjemo. Angleški filozof to-mači ta pojav s tem, da možgani stalno naraščajo in tako zadobiva glava večji obseg. Noge se radi vzdrževanja ravnotežja širijo, dočim ostalo telo radi strojev, ki nadomestujejo ročno delo, nazaduje.

* Največji umetni vodopad v Evropi. V prisotnosti italijanskega kralja je bil na Reki Tirso, na Sardiniji svečano otvorjen največji dosedanj umetni vodopad v Evropi. Obrambni zidovi na reki dosegajo na nekaterih krajih višino 74 metrov, bazen pa se lahko napolni s 171.000 kubičnimi metri vode. Pozimi bo bazen napolnjen z ledeno. Vodopad bo dajal nad pol milijarde kilovatnih ur električnega toka, ki bo zadostoval za razsvetljavo cele Sardinije. Razen tega se bo s to vodo namakalo suha polja v Sardiniji.

* Plodovitost ameriških mater. Iz statističnih poročil je razvidno, da inozemske matere bivajoče v Zedinjenih državah, pripevajo pomnožitvi prebivalstva za 33% več kakor matere domačinke. Število porodov je znašalo 1921. l. 24,3 na tisoč prebivalcev in je bilo 1059 dečkov proti 1000 deklicam. Povprečno število otrok, ki so pripadli v tem letu na matere belokozke, je znašalo 3,3, od katerih jih je bilo otroci pri življenju 2,9. Na matere domačinke pridejo tu 3 otroci, na matere inozemke pa 4. Pa tudi tukaj je zanimivo znan razloček med narodnostmi: tako znaša povprečno število pri angleških materah 3 otroke pri avstrijskih in nemških materah 4,4, pri Poljakinjah 4,6. Kljub temu, da je pri inozemskih umrljivosti večja se inozemsko prebivalstvo bolj množi kakor domače. Anglosaska kri pojema bolj in bolj.

* Velik blagoslov. Iz Londona javljajo, da je neka Londončanka rodila kar štiri otročiče, dva dečka in dve deklici. Ena deklica je takoj po rojstvu umrla.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 6. maja. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 14.31—14.41, Pariz 5.20—5.25, London 352.25—355—25, Dunaj 0.1126—0.1146, Praga 235.50—238.50, Trst 359.85—362.85, Newyork 79.80—80.80.

Valute: dolar 78.875—79.875. Efekte: 7% invest. dr. pos. 1921. 66.50—67.50, 2½% dr. renta za ratnu štetu 143.5—145, Ljublj. kreditna 235, Centralna banka 40—42, Hrv. esk. banka 131—133, Kreditna banka Zgb. 139—140, Hipotekarna banka 64—66, Jugobanka 117—118, Prastredna 915—920, Slavenska banka 120—124, Eksploatacija 127.5, Drava d. d., Ostjsek 390 Šeferana, Ostjsek 1115—1135, Isis d. d. 35—36, Nihag 110—115, Gutman 350—390, Slavenska 345, Slavonija 91—95, Strojne tov. 202, Trboveljska 615—635, Union, paromlin 720—750, Vevče 175.

INOZEMSKA BORZA. — Curih, 6. maja Današnja borza: Beograd 7. bl., Praga 16.50 bl., Newyork 561.50 den., London 24.60 bl., Pariz 36.30 bl., Milan 36.25 bl., Berlin 1.32 bl., Dunaj 0.007925 bl., Amsterdam 210.50 denar.

— Trst, 6. maja Današnja predborza: Beograd 27.65—27.75, London 97.50—97.75, Pariz 144.25—144.75, Newyork 22.15—22.25, Curih 395—397, Praga 65.25—65.50.

Najnovejša poročila.

Beograd, 6. maja. (Izv. Ob 12.15.)

Danes ob 11. dopoldne se je ministrski svet sestal na važno sejo v predsedstvu kraljevske vlade. Prisotni so vsi ministri. Ministrski predsednik Nikola Pašić je za tem ob 11.10 dopoldne odšel na dvor ter je bil sprejet v avdienci. Avdienca traja do tega trenutka še vedno.

V političnih krogih danes dopoldne prevladuje prepričanje, da poveri Nl. Vel. kralj Aleksander I. sestavo nove vlade Nikoli Pašiću. Vsebinska mandata še ni znana. Ali se sestavi koalicijska vlada, da vrši še dalje svoje delo v parlamentu, ali pa se sestavi voljna vlada, o tem so mnenja deljena.

Beograd, 6. maja. (Izv. Ob 12.30.) Seja ministrskega sveta je tra-

jala točno do 12.30. popoldne. Ministrski predsednik Nikola Pašić se je ob 12.15 vrnil z dvora. Rezultat avdiencie je bil ta:

Nl. Vel. kralj je poveril g. Pašiću sestavo poslovne vlade. Na poverjeni mandat je g. Pašić kratko odgovoril Nl. Vel. kralju, da se mora o tem posvetovati z ostalimi člani vlade in po da potem definitivni odgovor, če sprejme kraljev mandat.

Ministri so takoj po končani seji zapustili predsedstvo vlade.

Beograd, 6. maja. (Izv.) Kriza se približuje koncu. Docela gotovo je, da dobi ob koncu koncev mandat za izvedbo novih volitve Pašić-Prinkovićeva vlada.

Vladna akcija proti Nemcem in Madžarom.

Tudi v Sloveniji se razpuste nemška društva.

Beograd, 6. maja. (Izv.) O vladni akciji proti madžarskim in nemškim političnim organizacijam v naši državi je prejel danes dopoldne Vaš dopisnik na merodajnem mestu zanimiva pojasnila. Navedeni so bili državno-politični tehtni razlogi za sklepe vlade, da se razpuste gorenje organizacije. Vlada upošteva pri tej akciji vse obstoječe zakone in jih vporablja, v kolikor se tu di skladajo z določili naše ustave. Za Vojvodino, kakor ponovno javljeno, obstoja od bivših madžarskih vlad, sestavljeni zakon o zborovalni in društveni svobodi, veljaven izključno za narodne manjšine na Madžarskem. Ta zakon se sedaj uporablja proti madžarski in nemški manjšini v Vojvodini. Vodilni krogi ne morejo prezreti ekskluzivnacionalističnega delovanja nekaterih madžarskih in nemških organizacij, ki

so zelo mnogo pripomogle k ineseboj-nemu razdraženju in sovražnosim.

Na posebno pripombo Vašega dopisnika, če namerava vlada svojo akcijo tudi raztegniti proti Madžarom v Prekmurju in Nemcem v Sloveniji, je dobil kratek odgovor, da je povsem naravno, da bo vlada v zaščito državnih interesov začela nadzorovati tudi delovanje nemških društev in organizacij po drugih krajih države, to zlasti v Sloveniji, ker je ta del naše države najbolj izpostavljen navalom in politični propagandi od strani Nemcev in sosedstva. Tudi v Sloveniji se razpuste vsa društva, ker se ne more dovoljevati obstoj organizacij, delujočih na popolnoma nacionalističnoksluzivističnem programu. Lokalni Madžari in Nemci naj se priključijo drugim lojalnim društvom.

To in ono.

ZAKONSKO ŽIVLJENJE ESKIMOV.

Srečne in tudi originalne žene so Eskimke. Tudi one hočejo, da jim moški dvorijo. V slučaju, da odide mož na lov, gre žena k svojim staršem in počaka tam nani. Mož jo mora nato s sladkimi besedami pregovoriti, da se povrne k njemu. Čeprav sta mož in žena prosta, da se ločita, vendar nobeden ne misli, da bi se oddaljil od drugega. Mož dopušča ženi njeno mišljenje, dasiravno je on gospodar. Ako si on n. pr. zaželi še eno ženo ali celo dve, potem se mora sporazumeti najprej s prvo ženo, v kar slednja ponavadi privoli in napravi prostor novim moževim življenjskim tovarišicam. Pač neke vrste harem. — Ako žena nima otrok, svetuje mož, naj si vzame drugo v hišo, da bi tako dobila otroke. V ostalem ravna mož z ženo kot enakopravno; spoštuje jo in zato je ljubosumnost redek slučaj. Tudi se večkrat dogaja, da žena dopušča, da se mož spušča v ljubezenske avanture. Ta baza za srečno življenje je res čudna, vendar praktična. Pri plemenih, kjer prevladujejo ženske, ima lahko mož dve ženi, obratno pa ima lahko ženska dva moža; kjer prevladujejo moški. Eskimska žena zaupa možu svoje občutke in dogodi se, da mož upravlja valirsko prepušči svojo ženo drugemu, ako misli, da bo s tem srečnejša. Če je ljubimec oženjen, se dostikrat sporozumno zamenja.

FRANCOSKI SPORT-OFFICE.

Francoski »Sport-Office« obstoja že dober mesec. Ustanovljen je od elite sportnikov, da tvori vezo med klubi in sportni-mi udruženji in sportniki samimi, ne da bi delal na katerikoli način konkurenco že obstoječim federacijam.

Slednje sicer vrše važno delo, toda ne morejo proučevati gotovih problemov posebne vrste. Njih delokrog je za to preomejen. In ravno te probleme hoče rešiti Sport-Office. Sicer je njegov splošni cilj, sodelovati pri skupnem delu, ne da bi se udeleževali v odbore, ki že dolgo časa obstojajo.

Njegov program je širokogruden in skrbno izdelan Sport-Office se hoče baviti s propagando udruženih klubov, skušal bo olajšati vse njihove korake in jim bo stavil na razpolago arhive in knjižnice, tako da jim bo mogoče brez izgube časa najti vse potrebne podatke, ki jih iščejo. Dajal bo popolne programe vseh važnejših manifestacij in bo slednjič olajševal vezo med francoskimi in inozemskimi sportniki. Slednje je za nas posebno važno, ker se bomo od tedaj naprej vedeli, na koga se obračati. Omenim tu samo en primer: koikokrat se je že od raznih strani izrekla želja, da bi prišli enkrat za francoski nogometniki na turnejo v našo državo. Samo nihče ni vedel dobro, na koga naj bi se obrnil, da se stvar udelevi. Sedaj ko obstoja v Parizu Sport-Office, ne bo težko, dobiti točnih informacij in zadevo aranžirati.

Uloga Sport-Officea je tem važnejša, ker se naglo bliža čas olimpijskih iger v Parizu. Turci bodo v Sport-Officeu na najpriaznejši način sprejeti. Lahko si bodo dali nani pošiljati svojo pošto in pokazali tam svoje sportne listine, ki se bodo takoj kontrolirale, in to bo pripomoglo tujim sportnikom, da bodo v najkrajšem času lahko vstopili v razna francoska sportna društva, v katera vstop brez pomoči Sport-Officea ni tako enostaven.

Skratka, Sport-Office tvori centralizacijo, s katero se bodo okoristila vsa sportna udruženja, vsi klubi, vse federacije, kakor tudi njih člani, ker se tu lahko informirajo o vseh sportnih zadevah katerekoli vrste iz sportnega, upravnega in praktič-

nega vidika in bodo tako uživali prednosti, ki jih nudijo osredotočena zveza stremeljenju vseh interesov.

Ustanovitev Sport-Officea je sledila ustanovitvi Unije sportnih interesov (Union des Interets sportifs).

U. I. S. se bavi predvsem s čisto materijalnimi pitanji: to je neke vrste zadruga na zveza, ki ne dela nobenega dobička, ampak samo centralizira naročila društev, klubov in posamičkov in izbira dobavitelje in tako ugodno upliva na kakovost in ceno vseh sportnih predmetov in potrebščin.

Naslov Sport Officea je: M. Rond-point des Champs-Elysees, Pariz kamor naj mož-lajo vsi klubi in posamički svoje dobbe.

PETEK — DAN NESREČE?

Med ljudstvom, predvsem med mornariki je splošno razširjeno mnenje, da je petek, dan nesreče. V tej veri so bili uveljavljeni praznovorneži zlasti po trilateralni nesreči, ki je zadela ladjo »Sea Lion« ravno na petek. Da ljudje res tako mislijo, dokazuje, najbolj dejstvo, da se na petek včasa mnogo manj potnikov, nego ostale dni. Kar se tiče angleške mornarice, je treba reči, da ne more sinatrati petka za dan nesreče. Narvečje zmage so si na morju izvojevali Angleži baš na petek. Na petek 29. junija leta 1588 je bila potokljena španjolska mornarica. Velika holandska mornarica Van Fleetova je bila na petek 13. maja popolnoma uničena pri Forelandu. Blake, slovit angleški admiral si je pribojil svojo največjo zmago na petek 20. julija 1657, dočim zopet kotedar beleži 30. junij 1779, ko je bila ameriška mornarica ob obalah Nove Anglije je potokljena. Na petek 1. maja 1872 leta je porazil Rodney Francoze in na petek je bila potokljena ponosna španjolska mornarica pred Gibraltarom. Tudi za Ameriko je petek dan sreče. Kolumb je odplul iz Evrope na petek in je tudi na petek odkril Ameriko. Vrnil se je istokot na petek. Veliki ameriški predsednik George Washington je bil rojen na petek. Petek 7. junija je proglasil tudi John Adams za dan neodvisnosti. V ostalem so glede petka mnenja različna. Trdi se, da je za gledatišče petek najisrečnejši dan, dočim je ponedeljek zopet dan, ko publika kritizuje gledališke predstave. Na kopnem je baje petek nesrečen dan in se tudi na petek dogodi največ nesreče, ubojev in požarov. (Pri nas v soboto!)

Darila.

— Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je prelela meseca aprila 1924 sledeče prispevke:

I. Podružnice: Slovenjgradec, ž. 724.75 Din; Slovenjgradec m. 723 Din; Šostani 164.50 D; Velike Lašče 345 D; Krško m. 844.50 D; Trebnje 445.50 D; Ribnica na Pohorju 165.25 D; Brežice 370 D; Trbovlje m. 125 D; Sv. Lenart 440 D; Šiška, ž. 240 D; Kapele 445.25 D; St. Rupert 70 D; Novo mesto ž. 590 D; Ljubljana: Septempeterska ž. 716 D; skupaj 6.408.75 Din.

II. Nabiralniki: Podružna. St. Rupert 49 D; V. Nerač, St. Vid 20 Din; skupaj 69 Din.

III. Razni prispevki: Trgovska banka, Ljubljana 2.500 D; Prva hrvaška štedionica, podružnica Ljubljana 200 D; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 5.000 D; dr. O. Fetič, Ljubljana iz kaz. poravnave 100 D; Filip Hauptmann, Studenci 50 D; Milka v spomni pok. g. Verbič 100 D; JDS 10 D; Slov. Narod, Ljubljana 200 D; »Surova, Ljubljana 100 D; ga. Toroš, Ljubljana 9 D; P. J. Ljubljana 5 D; I. Ropret, Mengeč, v spomni pok. I. Šubica 10 D; skupaj 8.284 Din. Vsa vseh prispevkov 14.761.75 Din.

Gospodarstvo.

GLAVNI ZBOR ZVEZE JUŽNOSTAJERSKIH OBRTNIH ZADRUG.

Maribor, 4. maja.

V mestni dvorani se je v navzočnosti g. velikega župana dr. Ploja in župana Grčarja ter g. E. Franchetija kot delegata Obrtne Zveze in Trgovsko-obrtniške zbornice v Ljubljani vršil občni zbor »Zveze južnostajerskih obrtnih zadrug«.

Glavni zbor je bil nenavadno dobro obiskani. Zveza je štela 34 članic z 3382 članov, od teh je bilo udeleženi v posebno častnem številu iz veljskega okraja.

Zbor je otvoril s pozdravom predsednik g. Rehek. V prisrčnem nagovoru je zbor pozdravil g. velikega župana dr. Ploja, zagovarjal, da je od nekdanjega gojila simpatije do domače obrti, ki se je v tej dobi preiskusno pokazala kot odlična sila za edinstvo države. Na svojem odličnem mestu bo stremjenje Zveze kar najizdatneje podpiral. Tudi g. župan Grčar, ki je Zvezi ponudil gostoljubje v mestni dvorani, je zbor iskreno pozdravil.

Obrtni zadrugni komisar g. Založnik je namesto tajnika podal obširno in zanimivo poročilo, iz katerega je bilo točno v glavnih potezih posneto požitvalno delo za poslovanje Zveze. V to delo spada med drugim trud Zveze za razčiščenje razmer v delavski zavarovalnici, reorganizaciji obrtnih zadrug, se danes nereseno vprašanje pričetka poslovanja pridobitnega sveta.

Isti referent je poročal tudi o blagajniškem stanju, ki izkazuje kljub težočam in brezbratnosti za podporo Zveze poklicanih strani med njimi država, ki je dala komaj 60 Din podpore, vendar se prebete 2163 Din. To pa je bilo le mogoče, ker je odbor opravil svoje delo s požitovanjem in se je pri vseh izdatkih štedilo. Poročevalec opozarja, da bo odslej neizogibno potrebno Zvezi preskrbeti tajnika. Proračun za bodoče leto znaša 32.000 Din. Predlog na Din 10 Zvezne članarine je zadel na prejšnjem odpor pri delegatu deželске obrti, katere člani kažejo vse premalo zavedenosti za razvoj lastnega stanu. Končno je bil ta predlog s večino sprejet.

Tudi pri spremembi pravil se je pokazalo, da se obrt na deželi premalo zanaša na svoje interese. Predlagana sprememba je bila namreč že l. 1921 sprejeta in odgo-

varja povsem obrtnemu stanu, treba je bilo danes sprejeti le še dodatne spremembe naslova. Tako se je pod spretnim vodstvom predsedstva tudi ta debata srečno zaključila. Naslov novi Zvezi je: Splošna zveza obrtnih zadrug v Mariboru.

Sprejet je bil tudi nadaljni važni predlog za uvedbo mojstrskih preizkušenj pred posebno komisijo. Kot taksa se je določila 100 Din.

Poročilo reorganizacije obrtnih zadrug, (iz kolektivnih v strokovne) je zopet razvnelo živahno debato, v katero je posegal tudi E. Francheti s predlogom, naj tvorijo Zadruga z manj kot 100 člani pokrajinsko zadrugo, a vse nad 100 naj se porazdelijo po obeh oblastih. Predlog je bil v tem smislu sprejet.

Predlog o mojstrskem zavarovanju je kot še neizvedljiv brez debate odpadel.

Nova volitve so se izvršile povsem mirno, le Mariborčani so pokazali zopet svojo razcepljenost, kar je napravilo zelo neugoden utis na zunanje udeležence. Predlagani sta bili namreč z listi razen enega, z istimi kandidati. Vseh odbornikov je 12 in 6 namestnikov. Od teh odpade na Maribor 5 odbornikov in 2 namestnika in sicer so bili izvoljeni: Podhrastki, Bureš, Kumec, Lorber, Stanjko, namestnika Špes in Lešnik. Za Ptuj: Zajšek, Zadravec, namestnik Masten. Za Celje: Strupl, Stanjšek, namestnik Dolžan (Celje dobi mesto podpredsednika). Za Slov. gradec: Molč, namestnik Zelič. Za Ljutomer: Horvat, namestnik Jančar, za Prekmurje: Dečko. Kot preglednika računov: Gjurini in Lešnik. Tako izvoljeni odbor se sam konstituiral in si izvoli tudi predsednika.

Soglasno sprejeta je bila od g. Rebeke predlagana resolucija glede pospešenja novega carinskega zakona.

Končno se je g. Zadravec v ganljivih izrazih zahvalil starosti slovenskih obrtnih zadrugarjev, g. Rebeku za njegovo 10 letno požitvalno delo.

Zbor je v najlepši slogi končal po 13.

—g. Letalna pošta preko Prage obnovljena. Letalna pošta na progi Pariz-Strasbourg-Praga-Varšava je zopet obnovljena. Priporočene pošiljke so dopustne samo na odseku Pariz-Strasbourg.

AGRARNO IN STANO- VANJSKO VPRAŠANJE V DALMACIJI

»Journal des Débats« je prebudi mednarodno članek o tem vprašanju, ki nam kaže, kako gleda Francos z svojega stališča na naše razmere.

V Franciji se je raziskave posesti vršila stopnjama, izjemni revolucionarno dobo. Tako je bila obvarovana posledic, ki jih povzročajo veliki sumi notranje in zunanje politike. Agrarno vprašanje primerjamo lahko z gotovimi boleznimi, ki se zdravijo tem uspešneje, čim mlajši je bolnik, posameznik ali narod. Rusko carstvo na primer je začelo prepozno zdraviti to vprašanje, šele za časa Stolpina. In tako se je ponudila boljševo komaj najugodnejša prilika. Sicer pa jim je bilo prav lahko rešiti to vprašanje potem komunizma. Toda nasledstvene države Avstrije, ki nikakor ne mislijo hoditi isto pot, se borijo s kruto uganiko, čegar praktični rešitvi se vsak korak zoperstavlja principu prava.

Posebno težak je problem v nekdanjih deželah Avstro-Ogrske, ki tvorijo danes precejšen del jugoslovenskega ozemlja. Predvsem je v Dalmaciji vprašanje tako zamotano, da dela resne težkoče beogradskega zakonodajstva in sploh pravnihskim avtoritetam.

Ko je bila ustava sprejeta, je izšla vladina odredba, da najemniki dobijo v last zemljo, ki jo imajo v najemu in obdelujejo, država pa bo odškodovala posestnike te zemlje. Sicer pa jim je bilo prav lahko rešiti to vprašanje potem komunizma. Toda nasledstvene države Avstrije, ki nikakor ne mislijo hoditi isto pot, se borijo s kruto uganiko, čegar praktični rešitvi se vsak korak zoperstavlja principu prava.

Tako vlada na tem polju kaos, dokler se v beogradske skupščini ne ustvari poseben agrarni zakon, veljaven za Dalmacijo.

Stanovanjska kriza je na jadranem obrežju tudi zelo pereča. Kako bi

si spet izboljšali ali poenostavili vso poslovanje za zbiranje hiše, če mora plačevati 20 do 25 odstotkov obresti? Največji blagor za to dobole bi bilo ustanoviti kreditne zadruge, ki bi se pečale z zbiranjem. Med bogatih Jugoslovenc, ki prebivajo v Obli Ameriških in so v Srbu in sploh globoko vdani svoji stari domovini, so gotovo nekateri močnejše in spretnost, ki bi se zanimali za tako inicijativo. Kar se tiče plošbe, trgovine, industrije in izkoriščanja rudnikov, so dali najboljši dokaz za svojo podjetnost, ki bi tudi na tem polju prinesla ugodnih uspehov.

Pogledi mlade jugoslovenske države se obračajo proti kolonijam ameriških izseljencev, katerih večina so sicer delavci, med katerih elito se pa nahajajo tudi multimilionarji. V dobi, ko si je ves civilizirani svet stopil bližje, ko se več nekega predgovori o sodelovanju Amerike in Evrope, ni nič bolj naravnega, kot tesno sodelovanje med Slovani, ki so nasejeni na obeh kontinentih. Prvim se je posrečilo po neznanskih težavah ustanoviti si domače ognjišče na razvalinah dveh cesarstev: turškega in avstrijskega. Drugi pa so premagali osebne težkoče življenjskega boja. Oba razvoja sta bila skoraj istočasna in Jugoslaviji se sme radi tega le čestitati.

★ ★ ★

—g. M. Humek, domači vrt, praktičen navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasi. Založila Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani. 195 strani, 69 podob in 2 barvni prilogi. Cena broš. 48 Din vez. 60 Din. — Tako knjigo smo že dolgo pogrešali. Nje potreba je postala posebno velika, ker je nastalo v zadnji dobi mnogo novih hiš z malimi vrtovi, ker so se začeli ljudje bolj brigati za donos malega kosca svoje zemlje in poleg tega gledati na primerno lepoto okolice svojega bivališča. Praktičnega navodila za obdelovanje vrtov smo zastoj iskali po knjižotnicah, ker je malo število starih slovn. knjig že zdavnej prešlo. Višji sad. nadzornik g. Humek, ki je na literaturo obogatil že mnogimi deli kmetijske stroke, je izdelal sedaj tudi vrzel, ki smo jo opisali. Že po površnem pregledu knjige moramo reči, da je zbral snov, ki se tiče domačega vrtarstva, ter jo obdelal kratko a jasno z njemu prirojeno veštnostjo. Po predgovoru razpravlja o splošnem vrtarstvu in sicer o uredbi in gnojenju vrta ter glavnih vrtnarskih opravilih, pozneje pa o spisejalni kulturi vseh obli-

čnih zlozgodah rastlin. Sprejeti je v svojo knjižico tudi najrazličnejše odstavke o gnojenju sadnega drevja na domačem vrtu in o varenju in goji najlepših letnih in trajnih vrtnih in sobnih cvetic. Koncem navaja vrtnarska opravila, ki jih imamo v posamičnih mesecih. Knjiga daje dober odgovor na najrazličnejša vprašanja, ki jih tako pogosto zastavljajo domači vrtarji. Svetujemo in priporočamo vsem ljubiteljem vrtov, da sežejo po tej knjigi, ker bodo v njej dobili najboljše svete.

J. V. —g. Čekoslovaški kmetovalci v Italiji. Federacija kmetijskih sindikatov v Boloniji je te dni slovesno sprejela čekoslovaške kmetovalce, ki se nahajajo na obisku v Italiji in s seboj pripeljejo domače kmetijske naprave in ureditve. Obiščejo vse v kmetijstvu v poštev pripadajoče pokrajine.

—g. Pariški veletrg, ki se bo vršil od 10. do 25. tm. obeta biti nad vse sijajen. Na poseben način se pokaže francosko-belgijsko prijateljstvo, ker bo Belgija podala velik pregled svoje industrije. Francoska vlada deluje z vso pozornostjo za prosih veletrga in z posebnim zanimanjem mu sledi predsednik francoske republike. Leto 1917. je bilo razstavljalec 1750. lanske leto jih je bilo 4917, letos jih bo 5000. Pričakuje se nad 200.000 posetnikov veletrga.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Poslano.

Bivši moj pomočnik Ivan Komč, uslužben sedaj pri g. Alojziju Malgajcu v Sp. Šiški, troši med občasno nerodnostjo, da sem podpisani svojo ličarsko obrt opustil. Ta trditve je neresnična, ker izvršujem še vedno vsa v mojo stroko spadajoča dela s še boljimi močmi, kakor je bil Komč.

Bruno Belantič.

sedar in kčar, Sp. Šiška, Jernejeva cesta.
Za ta spis uredništvo ne odgovarja!

Podpirajte obupane slepe
in darujte
»Podpornemu društvu slepih«,
Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Charles Dickens:

Boj življenja.

(Kratka vsebina.)

Ljubljenski zgodba iz angleškega meščanskega življenja. Dejanje se pričeta na sednem vrtu neke v provinci. Jesensko jutro. Razlega se muzika in smeh kmetije, ki trguje domaćim sadje. Hčerki gospodarja, obdružbe Jelicke, se vrstijo v razposajeni sploščnici, razvaja se vesela in zili se, da grebo z njima vsa okolica. Pričetni gospodar, filozof po naravi in sovražnik mlačnosti, hlačnost, stoji na vrtu in se smeh, kako more biti mladina v tem resnem življenju. Zato tako razposajena. Starejša hči Jelicke, mlajša sestra Marička, da je zadržana v študentski Marička, Jedickevega varovanja. Sedje je obrano in gospodar veči občinstvu, naj pogrne na vrtu mazo za mazo, ki mora biti danes pripravljena za več oseb. Jeddler pričakuje advokata, prijatelja in kolega po poklicu, sta tipična predstavitelja svojega stanu. Imata skupno odvetniško pisarno in skrbita, da najde pri njima vsak klient zahtevano pravno pomoč. Dva originalna tipa, hlapec Britannius in dekla Tina, igrata podrejeno, mestoma zaupno, posredovalno vlogo.

Aki glede opustitve varuštva je podpiran, advokata se poslovita, poslovi se od zaročenke tudi Alfred, ki odpotuje v mesto, da dovrši študij. V tem se pojavi na sceni Alfredov tekmeč Mikael Warner, moč in redne energije, veleposelnik in zadolžen aristokrat, pripravljen na vse, da doseže svoj cilj in sanira finance. Živel je nekaj časa v Jeddlerovem domu, kjer si je njegova lepota in močnatost osvojila Maričkino srce. V pisarni omenjenih odvetnikov, kamor je prišel, da uredi neko neprijetno zadevo, se razvije pogovor tudi v njegovem

ličnih življenjskih problemih. Tu nas avtor seznanja z glavnimi osebami in njihovim značajem. Jeddler je dobrodušni roditelj, premožen in ponosen na svoji dve hčeri, živi življenje zadovoljnega zasebnika in gleda na vse s praktičnega stališča. Marička zaročenec Alfred Heatfield je nadebudni mladenič, ki hoče končati študije in si ustvariti kariero, da bi lahko poročil svojo srčno kraljico. Starejša sestra Jerica je dobro, plemenito dekle, ki čuti globoko ljubezen do očeta in sestre. Marička je neresno bitje, ki je ljubilo Alfreda, toda prišel je drugi in osvojil njeno srce. Vsaj tako se zdi čitatelju, ki ni prečital konca. Oba advokata, prijatelja in kolega po poklicu, sta tipična predstavitelja svojega stanu. Imata skupno odvetniško pisarno in skrbita, da najde pri njima vsak klient zahtevano pravno pomoč. Dva originalna tipa, hlapec Britannius in dekla Tina, igrata podrejeno, mestoma zaupno, posredovalno vlogo.

Aki glede opustitve varuštva je podpiran, advokata se poslovita, poslovi se od zaročenke tudi Alfred, ki odpotuje v mesto, da dovrši študij. V tem se pojavi na sceni Alfredov tekmeč Mikael Warner, moč in redne energije, veleposelnik in zadolžen aristokrat, pripravljen na vse, da doseže svoj cilj in sanira finance. Živel je nekaj časa v Jeddlerovem domu, kjer si je njegova lepota in močnatost osvojila Maričkino srce. V pisarni omenjenih odvetnikov, kamor je prišel, da uredi neko neprijetno zadevo, se razvije pogovor tudi v njegovem

razmerju do Maričke. Warner izjavi, da se ne boji nobenih zaprek in da hoče doseči svoj cilj ne glede na njeno očeta in ženina. Alfred je odsoten. Ta čas porabi Warner, da se sestane in dogovori z Maričko glede poba za očetove hiše. Čas Alfredove odsotnosti poteče, Jeddler se pripravlja s svojimi prijatelji za njegov prihod. Prijeten mož, ki je ostal s hčerkami sam, ker mu je žena umrla, je nekdanji učence in varovanec, mladi Alfred, zelo pri srcu. Rad ga ima, dasi ne kaže svoje naklonenosti in mu je celo nagašal, da ni primeren ženini njegove hčere, in v duši se raduje, da bo imel tako vrlega zeta. Ves navdušen povabi svoje prijatelje in priredi celo domačo zabavo, da bi dostojno sprejel svoje ga ljubljence. Blizu se polnoč, čas Alfredove vrnitve. Gostje se veselo razpoloženi, kramljujejo in plešejo v tople zakurjenih sobah, gospodar pa komaj čaka, da vidi svoje mlajšo hčerko v Alfredovem objemu. Alfred se bliža zaželjenemu cilju, ustavi vznika in se hoče splaziti skrivaj na vrt, da bi prijetno presenetil svojo nevesto. V tem mu prihrli nasproti vsa prestrašena dekla Tina, takoj za njo pa Jeddler in Jerica, ki povesta začudenemu Alfredu, da je Marička pravkar pobegnila od doma z Warnerjem. Vse nade so uničene. Nesrečni mladenič se odra okrog in ne more najti besede, ki bi razodela njegovo bolelo. Misli, da je našel cilj svojega življenja, da mu prinese mlada žena srečo in blagostanje v toli zaželjeno domače ognjišče, v hipu pa je strašen udarec stri vse njegovo mlado

dostne sanje. Vse to je fiktivno kajti dejansko stanje najde čitatelj šele na koncu.

Od usodne noči je preteklo šest let. Britannius in Tina sta se poročila in imata svojo gostilno. Alfred je ta čas dovršil študije in začel zdravniško prakso. Warnerjevo posestvo je napredal, ker se je gospodar takoj po usodni noči, ko je odšel Alfredovo nevesto, preselil v inozemstvo, odkoder se še ni vrnil. Starega Jeddlerja je Maričkin pobeg zelo potrl, toda niti on niti Jerica ji ne zameri. Očetova in sestrina ljubezen premagava vse moralne pomisleke. Tudi Alfred prebosti ta udarec bridke usode. Čas je najboljši zdravnik, ki ozdravi tudi njegovo ranjeno srce. Mine nekaj let, rane so zaceljene in nekoč — bil je Maričkin rojstni dan — razodela Alfred Jerici svojo ljubezen. Sestrina nezvestoba ju je družila že dotlej, srečna zakonska zveza ju združila za vse življenje. Advokat Craggs je umrl, njegov zvesti kolega Snitchey je ostal sam. Nekega dne se ustavi v Britanniusovi krmni črno oblečen gospod. Skrbno gospodinjstvo začne spraševati o Jeddlerovi rodbini in dosedanjih v teh krajih. To vzbudi njeno pozornost in ko si Tina dobro ogleda neznanca, spozna v njem Warnerja.

Tako vsakdanja in banalna se zdi ta ljubzenska zgodba do Warnerjeve povratka. Čitatelj misli, da je hotel Dickens ponoviti to, kar se dogaja v življenju in v romanah šeststokrat. Toda v zadnjem delu se dejanje mahoma popolnoma preokrene. Marički je bil Alfred sicer všeč, toda njemu dekliskemu očesu ni ušlo, da ga ljubi

iskreno in globoko njena starejša sestra. In ker je hotel Alfred poročiti njo, kar bi strlo sestrično srce in uničilo vse njeno mlado življenje, zmaga v njenem čistem srcu plemeniti nagib, prve iskre ljubezni do Alfreda se umaknejo globoki ljubezni do sestre in sočutju z njeno usodo. Marička se odloči za korak, ki je v življenju zelo redki. Skrivaj se domeni z Warnerjem, ki ji naj pomaga izvesti načrt. Zbežati hoče k teti Marti, da omogoči svoji sestri pridobiti Alfredovo srce. Da bi stvar ne bila preveč sumljiva, pusti domačim pismo, v katerem naznanja, da je zbežala z Warnerjem, ker ne ljubi Alfreda. V resnici pa je bil on le orodje njenegega načrta. Vsi, razen Alfreda, so prepričani, da je Marička bežala iz očetove hiše, ker ljubi Warnerja in se noče poročiti z Alfredom. V tem prepričanju žive, dokler se po šestih letih ne vrne Marička, ki jim pojasni svoj korak. Srečna zakonca imata že mlado hčerko, spomin na usodni dogodek pa je izbrisal. Marička sta se spominjala kot nesrečna, dobrega dekleta, ki je sledilo nagibu svojega srca. Zda pa, ko se je vrnila neomoljena in ko pove, kaj jo je gnalo iz očetove hiše, spozna Jerica (Alfredu je pisala že poprej), kako plemenito je ravnala in kako veliko žrtvo je doprinesla na oltar sestrine ljubezni. Vsa srečna in s solzami hvalečnosti v obeh obdružuje Jerica svojo sestro, ki pa tudi prejme plačilo za plemenito delo v osebi poštenega in značajnega, četudi nekoliko vihravega in zapravljivega Warnerja.

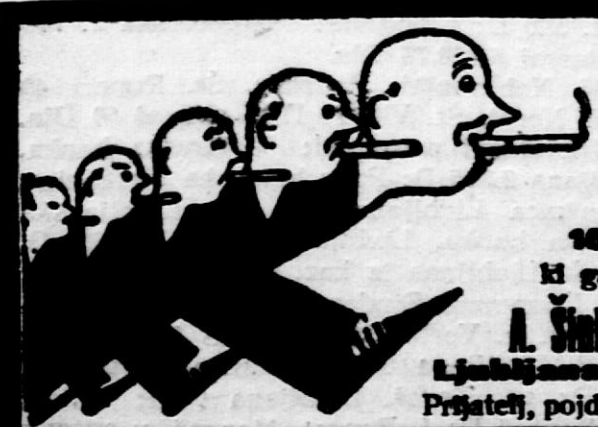
Naročajte Slovenski Narod!

Mlajša agilna moč

kolonijalne skole in z znanjem več jezikov se išče za pisarno v večjem podjetju, potovanje ni izključeno. Ponudbe pod št. »Rodnost 101 H-6-32« na Interklam d. d., Zagreb, Pelmočeva ulica 18. 3096

Proda se v Banjaluki, Bosna

večje posetje z vilo in 28 oravov prvovrstne zemlje. Vila obstoji iz šest lepih in velikih sob, dveh kuhinj, smučnice, kopalnice, podzemne kleti. Na posestvu se nahaja vse potrebno in obširno gospodarsko poslopje. Pred vilo je lep sadni vrt, a poleg tega vodovod in vodnjak. Vse to je v najlepši legi Banjaluke. 2917 Cenjene ponudbe je poslati na upravitelja pošte v Banjaluki, Bosna

Cigarete špiceljke

pušeno iz pri-
hrankov na
10-20% popusta,
ki ga dobimo od tvrdice

I. Šinkovc mod. R. Šok.
Ljubljana, Mestni trg 10.
Prijetelj, pojdi in stori tudi Ti tako!

Trstje za stropo

izdelujem z najmodernejši stroji in iz najboljšega materiala ter dobavljam v vsaki množini po najnižji dnevni ceni
I. Jugoslovenska tvornica Bakala
JOS. R. PUH, LJUBLJANA
Gradska ul. 22. Tel. 531.

! Za blinžošt!

Ravnokar došli damski in deklinski slankni po najnižjih cenah. Prevzemam tudi vsa popravila. 2044

Minka Horvat,
modistka
Ljubljana, Stari trg 21

Avtomobiliste opozarjam,

da je došel angleški lak ter zamorem cenjenim naročnikom postreči s prvovrstno izdelavo v ličarski obrti. Delo garantirano. 10% popust pri cenah.

Bruno Belantič, sedar in
ličar, Sp. Šiška, Jernejeva
cesta. 3158

Za odgovore uprave
naj se prišili
1 dinar. Plačuje se
vneprej.

Službe

Učenka
se sprejme v trgovino
z mešanim blagom pri
Anton Verbiču, trgovcu
v Sevnici. 3162

Služkinja
(pridna) za v kuhinjo se
tako sprejme. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3150

Prvovrstne kroja-
ške pomočnike
sprejme Simon Klimanek,
Ljubljana, Selenburgova
ulica 6. 3126

Več natarkejev,
dobre moči, sprejme za
tako prvovrstna restav-
racija. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 3147

Stanovanja
Na stanovanje
in hrano
se sprejme gospod. —
Naslov pove uprava
»Slov. Narod«. 3166

Moško kolo,
dobro ohranjeno, se pro-
da. — Naslov pove upra-
va »Slov. Naroda«. 3154

Čevljarji pozor!
Singer (cilinder) živahni
stroj se proda. — Josip
Prešern, Celovška cesta
št. 82, Ljubljana. 3153

Otroški voziček
se ceno proda. — Ljub-
ljana, Krakovska ulica 9.
3160

Prodaj
Soba,
nemoblovana ali meblo-
vana, z event. uporabo
kuhinje, se takoj odda
pri glavnem kolodvoru.
— Naslov pove uprava
»Slov. Naroda«. 3161

Mesečna soba
(lopa), meblovana ali ne-
meblovana, z električno
razsvetljavo, se takoj od-
da; prilika tudi za kuh-
Plaza se za tri mesece
2500 Din naprej. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 3167

Pletilni stroj
št. 10/40 se proda. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 3022

Naprodaj:
dva damska kostuma,
otroški voziček,
več parov možkih čevl-
jev št. 40-41 ter gu-
galni konj. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3156

Prodaj skoraj popol-
noma novo
motorno kolo
2½ HP — in popolnoma
nov lahak voziček
(brek) s streho — po ze-
lo ugodni ceni. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3059

Neenremitnine
mlin,
4 sebo, kuhinja, 2 kleti,
lastna električna kuč, vrt,
sodovoznik do 10 hl, stal-
na vodna moč do 75 HP,
ceno proda Franc Kajnc,
Vitomarci, Sv. Andraž v
Slovenskih goricah. —
Znamka za odgovor! 3163

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Službe

Učenka
se sprejme v trgovino
z mešanim blagom pri
Anton Verbiču, trgovcu
v Sevnici. 3162

Služkinja
(pridna) za v kuhinjo se
tako sprejme. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3150

Prvovrstne kroja-
ške pomočnike
sprejme Simon Klimanek,
Ljubljana, Selenburgova
ulica 6. 3126

Več natarkejev,
dobre moči, sprejme za
tako prvovrstna restav-
racija. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 3147

Stanovanja
Na stanovanje
in hrano
se sprejme gospod. —
Naslov pove uprava
»Slov. Narod«. 3166

Moško kolo,
dobro ohranjeno, se pro-
da. — Naslov pove upra-
va »Slov. Naroda«. 3154

Čevljarji pozor!
Singer (cilinder) živahni
stroj se proda. — Josip
Prešern, Celovška cesta
št. 82, Ljubljana. 3153

Otroški voziček
se ceno proda. — Ljub-
ljana, Krakovska ulica 9.
3160

Prodaj
Soba,
nemoblovana ali meblo-
vana, z event. uporabo
kuhinje, se takoj odda
pri glavnem kolodvoru.
— Naslov pove uprava
»Slov. Naroda«. 3161

Mesečna soba
(lopa), meblovana ali ne-
meblovana, z električno
razsvetljavo, se takoj od-
da; prilika tudi za kuh-
Plaza se za tri mesece
2500 Din naprej. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 3167

Pletilni stroj
št. 10/40 se proda. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 3022

Naprodaj:
dva damska kostuma,
otroški voziček,
več parov možkih čevl-
jev št. 40-41 ter gu-
galni konj. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3156

Prodaj skoraj popol-
noma novo
motorno kolo
2½ HP — in popolnoma
nov lahak voziček
(brek) s streho — po ze-
lo ugodni ceni. — Naslov
pove uprava »Slovenske-
ga Naroda«. 3059

Neenremitnine
mlin,
4 sebo, kuhinja, 2 kleti,
lastna električna kuč, vrt,
sodovoznik do 10 hl, stal-
na vodna moč do 75 HP,
ceno proda Franc Kajnc,
Vitomarci, Sv. Andraž v
Slovenskih goricah. —
Znamka za odgovor! 3163

Pletilni stroj

št. 10/40 se proda. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 3022

Naprodaj:
dva damska kostuma,
otroški voziček,
več parov možkih čevl